

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

KVINNOR HÖR!

DET GÄLLER ER

...emenskapen. Utbildning härtill får
... i militärtjänsten, varunder hans
... deltaga i det offentliga livet kan allt
... först givas sedan tysken gjort mili-
... tärutrustning och visat sig värdig
... i sällsynta undantagsfall kunna
... kvinnor uppnå riksborgarrätt.
Kvinnorna blott un-
dantagsvis medborgare.

morgonbris

Juni

Pris 25 öre

Morgonbris kommissionärer i Stockholm syntes överallt i majtåget.

MORGONBRIS' läsare få aldrig stanna

och önska sig tillbaka utan bära sin tidning ständigt vidare, ständigt i teten som en friskt fladdrande fana." Den parollen blev verkligen bokstavligen följd av kvinnorna första maj. På ett flertal ställen i landet syntes Morgonbris i teten för demonstrationstågens kvinnokolonner. Vår initiativrika och energiska huvudkommissionär Inez Söderberg i Göteborg lät måla standar och bandulär, som bar maningen LÄS MORGONBRIS. Exemplet vann efterföljd. Inte bara i Stockholm och andra städer. Även i en sådan kommun som Nacka lyste från vita dukar den stolta appellen LÄS MORGONBRIS. Försäljningen slog också rekord.

Morgonbris kommissionärer äro enastående i sitt slag. Ett varmt tack till dem alla för deras entusiasm och oförtrutethet.

Göteborgskvinnorna bar Morgonbris i teten i förstamajtåget.

N:r 6 + Årgång 29

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

■
TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

■
REDAKTÖR och ANSVARIG
UTGIVARE: Kaj Andersson.

■
REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO
N:r 50196.

■
PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr
3:—; lösnummer 25 öre. Prenume-
ration kan även ske på posten.

■
ANNONSPRIS:
Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

I den jämtländska fjällvärlden.

ALLA MED MORGONBRIS

till Jämtlandsfjällen

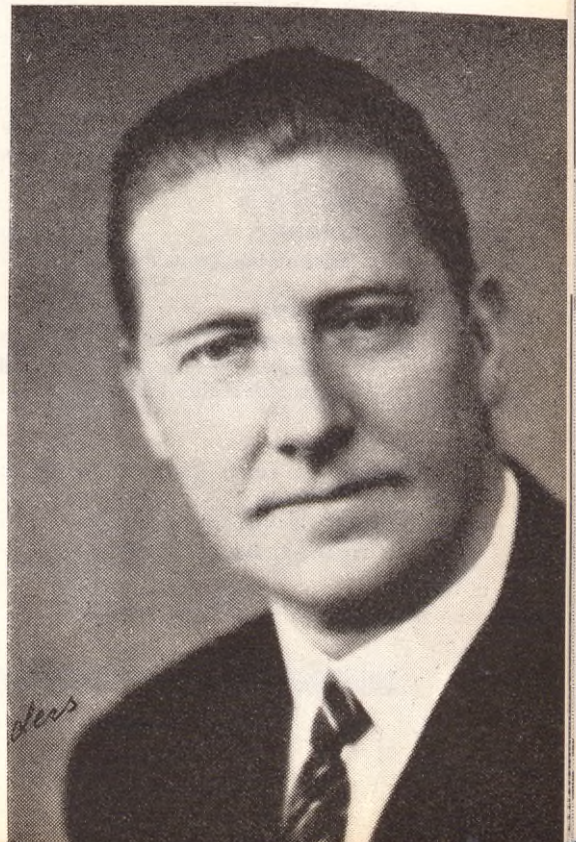
Lockande semestertillfälle för husmödrar

Morgonbris skisserade i föregående nummer en midsommarresa till Jämtland, det populära turistlandskapet, som även uppvisar de typiska norrlandsproblemen, vilka torde ha sitt stora intresse för Morgonbris läsare. Vi menade att samtidigt i någon mån penetrera dessa problem, åtminstone ge en antydning om dem, och ge resenärerna tillfälle att njuta en veckas behaglig vistelse i en härlig omgivning, den jämtländska fjällvärlden.

Vår plan är nu närmare utarbetad, ja den är klar. Nu gäller det bara att skyndsamt anmäla sig för att få bli med på den intressanta rekreations- och studieresan. Morgonbrisresenärerna komma troligen att få extratåg upp till Jämtland. När vi skisserade resan tänkte vi oss att bo i tåghem, men vid närmare övervägande har det visat sig avgjort fördelaktigare, framför allt bekvämare, att ordna med en fastare förläggning. Det hindrar emellertid icke en viss rörlighet. Det blir likafullt tillfälle att se det som bör ses. Men vem kan ha någonting emot att bo i Åre, Sveriges St. Moritz, den så populära turistorten, under en vecka?

Där blir det tillfälle att bestiga den mäktiga Areskutan och Mullfjället, att ligga och sola sig (vi skola hoppas att värmen hinner komma) i "de gröna lier", att ha lite roligt om kvällarna. Och utfärder komma att göras till Tännforsen, som under försommaren är som mäktigast, till Undersåker (lapphemmet), till Handöl (täljstensberget) och Storlien, där man kommer över trädgränsen och har hela fjällvärlden för sina blickar. På återfärden göres en dags uppehåll i Östersund med utfärd till den lika vackra som minnesrika Frösön, och i samband därmed torde ett gediget avskedssamkväm anordnas av den duktiga kvinnoklubben i Jämtlands residensstad — och enda stad för övrigt. Resan förlägges till tiden 25 juni—2 juli, alltså efter midsommarveckan. Avfärd från Stockholm den 25 juni på kvällen, ankomst till Åre den 26 på förmiddagen. Resenärerna

Morgonbrisresenärernas ciceron i Jämtland, riksdagsman Nils Andersson, Östersund.

Anmälan om deltagande i resan jämte avgiften, kr. 59:—, måste göras senast den 20 juni till Morgonbris, Västmännag. 2, Stockholm. Omedelbart därefter utsändas biljetter jämte tågtidtabell och alla nödiga upplysningar om resan.

få bo i något eller några av de stora hotellen på platsen, helpension ingår i priset. Dagsprogram med utflykter etc. meddelas där. Till Tännforsen och Undersåker göras färderna i bussar och bilar, till Enefors (Handöl) och Storlien med tåg. Midnattssolen beskådas i Åre, på Åreskutan. Avfärd från Åre till Östersund på morgonen den 2 juli, avresa från Östersund samma dag på kvällen.

Vi skulle tro att detta är ett ganska lockande program för envar, som har möjligheter att bli med. Tack vare att vi våga räkna med ett mycket livligt deltagande i resan kan priset också bli överkomligt. Resan fram och åter Stockholm—Storlien, helpension i Åre 25 juni—2 juli, utflykterna, allt inräknat kostar 59 kr., vilket måste anses synnerligen billigt, icke minst med hänsyn till den förnämliga förläggningen i Åre. I resan ingå givetvis icke sovplatser på tågen Stockholm—Östersund och Östersund—Stockholm eller måltider under resan.

För deltagare från orter söder om Stockholm eller som eljes näste resa någon sträcka för att få anslutning till linjen Stockholm—Östersund (norra stambanan) tillkommer givetvis den kostnad sådana resor betinga. Men grupper om minst 20 personer, som resa samma sträcka, erhålla som bekant 25 proc. prisnedsättning efter hänvändelse till järnvägen. För deltagare från södra Sverige blir anknypningen till extratåget givetvis i Stockholm, från västra Sverige ställer det sig måhända förmånligast att ansluta i Krylbo, från Dalarna också Krylbo eller Storvik, från Gävletrakten Storvik eller Ockelbo, från Söderhamnstrakten Kilafors, från Hudiksvall Ljusdal, från Sundsvall Ånge. Från Sundsvall liksom från platser norr därom torde det dock ställa sig billigast att lösa gruppbiljetter till Storlien och åter utan samband med Stockholmståget, men anmälan enbart för vistelsen i Jämtland på samma villkor som för extratågsresenärerna göres till Morgonbris och priset blir då minus resan 31 kr. Bilda grupper om minst 20 personer och utnyttja rabattförmånen!

Ståtlig gåva
till

Morgonbris

att förmedla till
städernas husmödrar

Ledarna av Siljanskolan i Tällberg har till Morgonbris lämnat tio stipendier att delas ut bland husmödrar i Stockholm eller någon annan industristad. Stipendierna avse en veckas fri vistelse vid skolans kurs för föräldrar, vilken hålles under tiden 10—17 juni. Endast resan kr. 27:60 betalas av stipendiaten själv. Ämnet för kursen blir: Barnets psykiska vård och fostran.

Föreläsare äro: Fru Maja Sandler, doktor Alma Sundquist, teol. lic. Anita Nathorst, fru Signe Bergner-Alm, jur. d:r Erik Carlquist och rektor Harald Alm. Siljanskolan ligger i hjärtat av Dalarna med storslagen utsikt över Siljan. Står man på gårdsplanen har man hela Siljans vattenspegel nedanför, omramad av skogar och blånande höjder. Vandrar man över den angränsande Plintbergshöjden kommer man till Sjögare by med Karlfeldts gård vid stranden av Oplimens sjö nedanför Bergsängs höga backar. Söder om Tällberg — 12 km — ligger Leksand och norr därom — 15 km — Rättvik. På andra sidan sjön höjer sig Gesundaberget, från vars topp man har en hänförande utsikt över ett stycke äktsvenskt landskap. Vid bergets fot ligger Sollerön med sin vitglimmande kyrka och längst inne i viken anas Mora.

En härligare semesterplats kan inte gärna tänkas. Ansökan om stipendium göres till Morgonbris redaktion före den 8 juni.

Böcker för sommaren

Agnes von Krusenstjerna

En ung dam far till Djurgårdsbrunn. Noveller. 5: 75

Gustav Sandgren

Ett fönster mot söder. 4: 75

Tora Nordström-Bonnier

Juninatten. 4: 75
Vårens populäraste stockholmsroman.

Gunhild Tegen

Vi kvinnor. Roman. 3: 75
En bok om kvinnor för kvinnor.

Fannie Hurst

Kärlekens bakgata. I—II. 8: 50
Berättelsen om en kvinna som offerar allt för den stora kärleken.

Leck Fischer

Ett barn från gatan. Roman. 4: 50

Thomas Wolfe

Se hemåt, ängel. Roman. 9: 50

I SVENSKA BOKKLUBBEN:

Charles Morgan

Källan.

Pearl S. Buck

Östanvind—Västanvind.

Manfred Hausmann

Lampioen kysser flickor och unga björkar.

Pris 6: 50, för Bokklubbens medlemmar 3: 25

Maurice Hindus

Rött bröd.

En ny Rysslandsskildring av författaren till »Uppryckt med rötterna». 5: 75

Gerhard Mackenroth

Tysklands ungdom i revolt. 5: 50

S. Neander-Nilsson

Kontinenten i kaos. 4: 75

Stefan Zweig

Marie Antoinette.

En olycklig drottningens historia. Pris häft. 12 kr. inb. 15 kr., i halfr. band 18 kr.

Ludvig Nordström

William Kopsen.

Ett svenskt emigrantöde. 7: 50

Johan Olof Johansson

Smeder, brukspatroner och bergsmän. 4: 50

Torsten Fogelqvist

Om någon vill höra på.

Talat och skrivet. 5: 50

Stellan Arvidsson

Jordglans. Dikter. 3: 75

Alma Söderhjelm

Fem bröd och två fiskar.

Vardagskäserier. 4: 25

BONNIERS

Från Götakanalfärden;
En vy över Trollhättefallen.

Morgonbris kanalfärd

1933

Göteborgarna till Stockholm

Kamrater från andra
orter i följe

Turiststipendium till husmödrarna även detta år

Morgonbris lyckade kanalresa Stockholm—Göteborg förra sommaren kom göteborgarna att redan förra året besluta om en motsvarande resa till Stockholm. Planen har omfattats med ett oerhört intresse från de göteborgska husmödrarna, som även uppmuntrats med ett anslag från Svenska Turistföreningen. Denna organisation uppmärksammade som bekant Morgonbris enquete om husmödrarnas semesterbehov och anslog förra året för första gången ett sådant stipendium, därmed givande husmödrarna rang och värdighet av att vara en yrkeskår, alldenstund reseanslag ej beviljas andra än ungdoms- och yrkesorganisationer. Det vackra resultatet förra året har tydligen stimulerat turistföreningens ledning att fortsätta på den inslagna vägen, vilket hälsas med jubel av hemmens kvinnor.

Stockholmsklubbarna förbereda sig nu att den 2 juli värdigt motta kamraterna från västkusten, som förresten åtföljas av klubbister från Jönköping, Linköping m. fl. platser utmed färdleden. Flera klubbar ha t. o. m. skänkt stipendier till resan, så t. ex. Linköpingsklubben. Även så långt norr ifrån som Sundsvall har det sagts att man ämnar söka sig ner till huvudstaden för att möta kanalresenärerna. Det preliminära Stockholmsprogrammet ser redan det lovande ut, men vi skola ingenting förråda utan låta arrangemangerna även få ha överraskningens charm.

Maken, kassan och vetenskapen överens

Smaken får sitt och hushållskassan skulle också må väl av en liten reformering av vardagskosten i överensstämmelse med den moderna näringslärans krav. Professor v. Wendt visar det i sin nya bok:

Pris Kr 1:—
i varje bokhandel

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

I denna Morgonbrishyddas äro
väggar och tak beklädda med

**goda
middagar**

sveavägen 68

**konsum-
restaurant**

I dessa dagar

författas det och avgives deklARATIONER till höger och vänster. Det är för övrigt ganska naturligt att i en brytningstid som denna man försöker samla människor omkring det, varom de kunna vara eniga. De socialdemokratiska kvinnorna känna i denna tid också ett behov att starkare än förr hålla samman kring gemensamma ting. Men vi vilja utvidga gemensamheten! Männe icke vi skola kunna få många fler kvinnor än arbetareklassens samlade kring nedanstående förklaring?

Vi stå orubbligt för demokratin och för socialdemokratin. Detta innebär, att vi vilja bedriva ett sakligt upplysningsarbete i sociala och politiska frågor för att göra folket skickat att med omdöme och ansvar utöva sitt medborgarskap i ett demokratiskt samhälle. Detta innebär också, att vi med alla övertygelsens lagliga medel vilja försvara den demokrati, de mänskliga fri- och rättigheter, de sociala förbättringar, som vår svenska arbetarerörelse varit med om att skapa och stadfästa.

Vi tänka oss icke detta försvar i uniformerade och drillade trupper efter militaristiskt mönster.

Vi sträva efter den enhet och den ordning bland demokratins försvarare, som en gemensam välgrundad övertygelse och en ärlig ansvarskänsla inför samhället skänker.

I en sådan anda vilja vi möta så väl den s. k. högerfronten som den front, vilken lyder parollen "klass mot klass".

Vi vilja icke ett samhälle, där klass står mot klass, och där endast den för tillfället härskande klassens intressen bli tillgodosedda, och där oppositionen förföljes och sitter i häkte.

Vi vilja ett samarbete mellan olika klasser fram mot klassskillnadernas utplånande.

Vi vilja för närvarande ett allmänt stöd från alla folklager åt den nuvarande regeringens arbete för att föra vårt land ut ur krisen.

Vi vilja samfälliga ansträngningar och hänsyn för att lösa livsfrågorna för såväl arbetare som bönder, ja, för alla medborgare.

Vi vilja till sist själva så som organiserade socialdemokrater gå in för ett entusiasmerande övertygelsearbete för våra gamla socialistiska idéer och ett skickligt och troget tillämpande av dem i samhällslivet i vårt land och i alla länder!

Vi vilja ett nytt samhälle, byggt på frihetens, humanitetens, demokratins grund!

KVINNLIKA FANBÄRARE första maj i Stockholm. Mellan dem synes en medlem av arbetarnas sjukvårdstrupp

HAR JAG

**ett samhälle
och en frihet**

ATT VÄRNA

**frågar brevet
från andra kammaren**

Det är någonting för mig oerhört uppmuntrande i dina svar, Maria, på mina riksdagsbrev. Särskilt har det gjort mig gott, att du anammat mina uppslag till självstudier och cirkelarbeta kring vissa frågor. Det sista om studiearbete kring arbetarskyddsfrågan ha flera kamrater landet runt tagit hand om. Jag sänder alltså studiematerialet till er alla, så fort det blir mig möjligt!

Det att ni skriver till mig och svarar på mina brev, det ger mig kraft och mod att fortsätta. Mod behöver jag till det, därför att jag själv tycker, att jag får skumma bara det allra ytligaste av vad som här försiggår och sända det. Och egentligen så tycker jag inte om dessa blixtrintryck, vare sig de komma uppifrån riksdagsläktaren eller nerifrån kamrarna. Det blir så lätt orättvisa och osaklighet i dem. De komma kanske alldeles politiskt okunniga människor att "tycka" så eller så. De äro bekväma i sin rappa skildring för de intellektuellt lata och de för läsning olustiga. Men, vad ge de av verklig kunskap, av utsikt över andras tankegångar och motiv, av grundval för arbete? Bra lite, kanske ingenting.

Dock — i den riktningen går det ju i dessa tider. Snart så bli väl också de kortfattade sakliga referaten från riksdagen i pressen avskaffade och ersatta med kåserier från läktarna. Nog för jag håller på demokrati, men skall folket på det sättet och endast så informeras i medborgarfrågorna, då blir jag rädd.

Låt oss därför, Maria, hellre vara få i vårt förbund och ta det grundligt med vår politiska information än vara många och leva på organisationsdrill och kåserier!

När du nu emellertid och flera med dig svarat på mina riksdagsbrev och i svaren visat, att de givit er impuls till fördjupning och studier, då blir jag glad och törs fortsätta med att skriva om riksdagsfrågor på det sätt, som utrymmet i Morgonbris medger och aktualitetens ström driver mig till.

Jag har känt det nödvändigt att vidröra detta nu, då mass-tänkande, slagord och hets mot oliktankande med sydlig vind

Teckning av A. Junkers.

drar fram över våra bygder. Då är det nödvändigt att trognare och renhårigare än någonsin förr slå vakt kring fakta, samvetsgrannhet och ärlighet i den politiska förkunnelsen, ja, i allt slags föreningsarbete.

Ty, på våra fel och misstag leva de andra! De som demonstrerade med pappa, mamma och barn och skolpojkar som flaggbärare i de sexfyllda leden den 21 maj i Stockholm!

Denna sista tid har gått i interpellationernas tecken. Att interpellera, det är att fråga offentligt i en ansvarig församling en ansvarig ledning. Regeringen blir interPELLERAD, d. v. s. en riksdagsledamot läser upp en skriftligt avfattad fråga, och riksdagen bestämmer, om den är av den art, att regeringen skall kosta svar på den. Svaret skall också komma offentligen och skriftligen, och det anges på dagordningen, att statsrådet det eller det besvarar herr den och dens interpellation i den eller den frågan.

Ture Nerman interPELLERADE i första kammaren om svenska regeringen kunde göra någonting åt, d. v. s. ge fristad och anställning åt den intelligens, som genom rasförföljelser och politiskt övervåld i Tyskland blev utvisad. Han fick fråga och därmed väcka opinion — genom tidningarnas referat. Men första kammaren beslöt, att interPELLATIONEN INTE skulle få framställas. Det vill säga, att i den kammaren blev det intet svar från hr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet.

Men ryktet går och bakterier överföras! I andra kammaren tog Nils Flyg upp saken. Så den bakterie, som heter intresse för tankefriheten dog icke.

Och andra kammaren biföll interPELLATIONENS framställande! Engberg svarade. Hans svar innebar, att han beklagade och fördömde, att människor förföljdes för sin ras skull eller sin politiska mening, men han såg inte, att Sverige för närvarande kunde göra mer än att ge den förföljda intelligensen en fristad. Hur

VAR STÅ DE UNGA?

beklagligt det än var, att människor, som gjort den största och mest vitsordade insats i kulturens tjänst, ej här skulle kunna bjudas en anställning, så var det omöjligt under nuvarande förhållanden.

Alltså hade interpellationen intet praktiskt resultat, om den nu alls från början hade något praktiskt syfte. Snarare var den väl ett utslag av den indignation emot förtryck av tankefriheten och den personliga tryggheten, som den tyska national-socialismen upphöjt till berömvärd politisk metod.

Sådant gör vi inte här i Sverige, säger du Maria.

Nej, vi gör inte sånt, och det deklarerar från höger och vänster, att man inte vill vara med om annat än den slags inskränkning av politisk frihet, som är nödvändig, för att vi ska kunna upprätthålla vårt demokratiska samhälle — d. v. s. vår personliga frihet, tanke-, yttrande- och tryckfrihet, likhet inför lagen och säkerhet till liv och egendom. Plus allt vad en demokratisk författning möjliggjort ifråga om sociala reformer och allmän kultur.

Som du ser blir det en cirkel: man inskränker somligas frihet — för att få behålla friheten för alla medborgare, få behålla det rättsordnade samhället, som under hyfsade politiska strider mellan olika åskådningar skall få fram det bästa, stött av de flestas mening.

Ja, så blir det. Och det var huvudinnehållet i de tal, som i riksdagen hölls, när det gällde att försvara, varför radikaler och socialdemokrater gingo med på "en förutsättningslös utredning" angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet. Kommunister sade nej till en sådan utredning och kallade det för att vi ville undantagslagar!

Professor Lundstedt försvarade enligt min mening utredningskravet bäst och hållbarast och utan spår av opportunism,¹ då han framhöll, att man borde överväga vad som behövde göras för att såsom ovan sagts få behålla friheten åt alla medborgare gentemot dem, som hotade den och statens välfärd.

Du får tänka själv, vad du skulle svarat kommunisterna. Du får fråga dig själv:

- 1) Har jag ett samhälle och en frihet att värna?
- 2) Hur skall jag värna detta gentemot dem som i bolsjevisk eller nationalsocialistisk hätskhet endast vilja sin frihet och andras ofrihet, sin välfärd i samhället med förtrampande av andras rätt till försörjning och samhällets skydd?

Det vore kanske lämpligt att läsa hakkorsbladet *Vår kamp* av den 13 maj, så får du en hum om, vad det är för slags sinnelag, lögn och sjukligt hat, som ligger under den modernaste statsfientliga verksamhet, som nu gryn i vårt land!

Samma dag — och natt — den 13 maj diskuterade riksdagen med kommunisterna som angripare, varför socialdemokraterna gått med på det ursprungliga högerkravet på utredning angående statsfientlig verksamhet.

Jo, se nu vill vi pröva högerfolket, om de ha en uppriktig kärlek till statens och fosterlandets bestånd, även sedan arbetarna fått ett fosterland och landet en regering, som vill alla klassers välfärd och försörjning. Vi ska nu se, om de vill skydda landet, inte bara mot förtvylade och svältande arbetares förtvylade statsfientliga gärningar utan också mot hatfulla och obalanserade andra individers statsfientliga, samhällsupplösande och fördärvliga verksamhet. Det sista behövs icke minst. Och icke minst bör man se till, vad som göres för att förföra ungdomen, framför allt den studerande ungdomen.

Skall den i skolorna och under skolåren få taga parti och driva politisk propaganda?

Frågas för att få ett samvetsgrant övervägt, fördomsfritt svar!

— — —

Mer om interpellationer och aktuella motioner och propositioner nästa gång.

Sigrid GILLNER

¹ (Det betyder att taga hänsyn till den tillfälliga fördelen.)

Mödrarna ha i dessa dagar mer än någonsin anledning att observera och söka skapa sig en uppfattning om de politiska händelserna, ty dessa springa delvis fram ur en hos ungdomen pågående omvandlingsprocess av egenartat slag — en process, som orsakar en ny klasskamp: "klasskampen mellan åldersklasser".

Nazisterna i Tyskland ha i mycket stor utsträckning rekryterats inom den grupp av yngre frontkämpar, som drog ut i kriget utan att dessförinnan ha hunnit växa in i den borgerliga världen — ofta direkt från skolbänken till skyttegravarna. Dessa unga drogo ut uppfyllda av ideal, som omedelbart ställdes inför den brutala verkligheten. Det helas meningslöshet måste te sig krassare för dem än för de äldre, som åtminstone hade sina rötter hemma och visste vad de stredo för.

För den unga frontgenerationen var väl också kamratupplevelsen starkare och omedelbarare, då ju denna för dem fick ersätta de äldres starkare förbindelse med familj och hem. Detta betyder också en mycket intensivare upplevelse av kriget hos de unga frontkämparna.

Än viktigare än detta är emellertid — framhåller G. Mackenroth i sin skildring av Tysklands ungdom i revolt-upplevelsen av kriget — under efterkrigstiden. De "återvända" icke, de kommo till en alldeles ny värld, som ditills hade varit dem fullkomligt främmande. Under krigsåren hade dessa ynglingar mognat till män och skulle nu åter bli barn, ty här måste de börja från början igen, här betydde de alls ingenting. Hemlandet mottog dem icke med öppna armar som hjältar utan stoppade in dem i en organisationsmaskin, kallad affärlivet eller förvaltningen, där de nu skulle skapas om till lydiga verktyg i händerna på "industriledare" eller till hantlangare åt jobbare, som hade förtjänat massor med pengar hemma, medan de själva legat och skjutit i skyttegravarna.

Allt i dessa ungdomar som var manlighet måste stegra sig mot detta och skapa ett hat mot hela denna värld av samhälleliga skenvärden. De stodo ensamma, hade icke ens skyddet av sina kamrater, som de hade haft där ute, de voro utlämnade till det ekonomiska livet och skamligen förrädda.

Efter frontungdomen följer de årgångar, som aldrig hunno göra någon aktiv insats i kriget men som i alla fall medvetet upplevde kriget i hemlandet. Och så följer efterkrigsungdomen hos vilka förhållandena uppammade en längtan efter borgerlig ordning och lugn och gjorde dem synnerligen mottagliga för dessa paroller ända tills att också de kastades in bland den stora massan som blivit urarva. Detta skedde genom den sista ekonomiska krisen, under vilken den relativa säkerhetskänslan, som hade uppstått under de föregående åren, visade sig bedräglig. Då blev också efterkrigsgenerationen mobil. Det visade sig att denna grupp var den labilaste. Ty nu anade alla dessa unga människor, genast världens undergång och voro färdiga att tro på någon "deus ex machina", som skulle visa vägen till frälsning.

(Forts. sid. 12.)

Livets nödortf, som de unga måste kämpa så hårt för.
Foto Tibor Bass, Budapest.

NAZI — FOLKSKOLANS FIENDER

"Vad skall man säga om en republik som passivt ser på medan reaktionära skollärare och professorer lär dess barn att förakta den nuvarande friheten och i stället förhållig det förflutna slaveri, som tillåter och uppmuntrar pånyttfödelsen av den militarism, som framför allt var ansvarig för landets tidigare förödmjukelse." (Ur boken "Tyskland vrider klockan tillbaka".)

Vad säga Sveriges lärare!

RUBEN WAGNSSON svarar.

Morgonbris redaktör har tillställt mig frågan: finns något nazistiskt problem för den svenska folkskolan? Hur ställer sig lärarkåren till nazismen?

Mitt svar blir: Ännu har inte någon nazistpropaganda bland skolbarnen vållat oro. Så långt jag känner förhållandena är icke folkskolärarkåren infekterad av nazistiska baciller.

Inom Sveriges lärarvärld dominerar den åskådningen, att skolan bör hållas utanför de politiska striderna. Vi har visserligen en liten skara kommunistiska lärare. I vad mån dessa inspirerat hemmabolsjevikernas pioniärrörelse bland barnen kan jag inte bedöma. Men att all politisk propagandaverksamhet bland barn å folkskolans åldersstadium (under 14 år) bör förhindras, därom råder nog en utpräglad mening inom lärarkåren.

Inte minst därför ser man skeptiskt på utvecklingen i Tyskland. Den svenska lärarpresen har berättat om den nazistiska skolpolitiken. Det är historien om ett sönderbrytande av den tyska skolan, en dragkamp om skolans själ.

I Tyskland ökar man nu barnantalet i skolklasserna, indrager lärarplatser, avkortar undervisningstiden, ransonerar kunskaperna och förvandlar folkskolan till ett politiskt instrument för dagens maktinnehavare. Folkskollärarinnan Jenny Wahlman i Gävle, som representerat Sveriges allmänna folkskolläraryrke vid ett flertal internationella kongresser, berättade för någon tid sedan i Svensk Läraretidning om massavskedande av tyska folkskollärare och om häpnadsväckande nationalistiska orgier i skolorna. I vissa stater plockar man in ända till 80 å 90 barn i samma skolsal. Följden härav är bl. a. att barnens hälsotillstånd sjunker. Ett uttryck för den nya andan är följande citat ur ett tal vid en invigning av en ny folkskola: "Man kan blott önska, att denna nya skola skall hjälpa till att återupprätta den tyska andan från gamle Fritz dagar, då hans underofficerare lärde barnen skriva, räkna och läsa."

Förföljelserna mot de tyska lärarna motiveras med en önskan att utrota "den pacifistiska ohyran". Gymnastiken skall redan bland 10-12-åringar ha karaktären av militär drill. De unga ska bötas från "fredsvänlighetens benuppmjukning" heter det. När den stora "Allgemeine Deutsche Lehrer-Zeitung" reagerade mot att medverka därtill "att Tyskland insvepes i ett likkläde och Västerlandets undergång förberedes", avsattes genom maktbud dess redaktör och ersattes av en fanatisk nationalsocialist.

I Sachsen, det röda Sachsen, som varit ett föregångsland i fråga om folkskola och lärarutbildning, härjar reaktionen hänsynslöst. Den sachsiska lärarföreningens ledning beskyldes för "marxism", medlemmar i föreningen avskedades från sina tjänster och åtskilliga av dem sitta nu fängslade i koncentrationsläger. I nazistiska kretsar har man t. o. m. ifrågasatt att lärarna bör tagas från "riksvärdnet". Därigenom minskades risken för att radikala element finge hand om barnuppföstran. När i den hitlerska seger-yran nazisterna fann kritik mot folkskolans raserande i det förnämliga och välredigerade Leipziger Lehrerzeitung, förbjöds tidningen.

Den nya andan i tyskt skolväsen illustreras av den i Thüringen utfärdade förordningen, att barnen i 7:e klassen och högre klasser vid varje veckotimmes slut skulle läsa: "Här den artikel i fredsfördraget, som våra fiender tänkt ut för att i evighet vanära oss". Så skulle 251 § i Versaillesfördraget uppläsa (om landavträdelse, avrustning och krigsskulder). Hela klassen skulle här-

efter svara: "Denna tyska vanära skall brinna i våra själar till dess frihetens och ärans dag runnit upp."

När folkskolläraryrket invände, att det vore nog om samma sak framhölls under geografi- och historiektionerna, stämpade nazisterna lärarna som "sabotörer, ansvariga för det tyska eländet, slavar och judehypnotiserade".

Utvecklingen inom den tyska lärarföreningen är signifikativ. På order har den gamla ledningen avsatts. Nazister sitter nu i ledningen. Folkskolan göres till ett fält för renodlad nazistisk propaganda. Där skall predikas hat mot Tysklands fiender, hat mot marxism och demokrati, hat mot judarna. Skolbiblioteken har rensats från all litteratur, som inte är fosterländsk, nationalistisk och kristlig. Försvarsviljan skall stärkas, raskänslan likaså. Någon internationell-pacifistisk litteratur får inte förekomma. Judeföraktet och jedeförföljelserna ska inspireras genom förhålligande av den germanska rasen. Typiskt är, som Jenny Wahlman framhållit i sin ovan nämnda tidningsartikel, ämnena för fortbildningskurser för folkskollärare 1933-1934. Ledmotivet är "Nationens genombrott" och den teoretiska kursen omfattar följande sex ämnen: Hur den tyska nationens nya världsbild inverkar på uppfostran och undervisning. — Den nationella och sociala revolutionens andliga rötter. — Den nationalsocialistiska ledarprincipen och dess verkan på uppfostran och undervisning. — Den tyska nationens stora lärare: Pestalozzi, Fichte, Hitler. — En stor ledares väckelserop för nationen till nytt liv och ny blomstring. — Vår generations stora syntes lyder: "Mot helhet."

Den praktiska pedagogiken vid dessa kurser skall omfatta gymnastik, historia, modersmål (tysk nationell dikt och prosa), undervisning i sägen och saga samt sång. På tal om skriftliga uppgifter om gymnastik citeras Hitler: "Den unge folkmedlemmen måste genom sin kroppsliga kraft och smidighet hjälpa sitt folk att återvinna tron på att det ej kan besegras." De historiska uppgifterna: Rasfrågan är världshistoriens nyckel. — Vårt folks sjukdomar och ärvda fel. — De tyska dygderna och förtjänsterna som förutsättningar för att det tyska folket skall kunna höja sig. Som språkuppgift står: "Adolf Hitlers, den tyska frihetsrörelsens ledares herravälde över språket." (Svenska språket vägrar att översätta den tunga satsen.)

De lämnade bilderna från den tyska skolvärlden skulle ytterligare kunna kompletteras. Edgar Mower berättar i sin i dagarna på Tidens förlag utgivna bok "Tyskland vrider klockan tillbaka" hur gymnastiklärare uppmuntrar dåliga elever med "Hur i all världen ska ni pojkar tänka besegra polackerna i det kommande kriget, om ni inte utvecklar era muskler?" En undersökning i samma skola visade, att av eleverna (11-14 år) 69 % sade sig hata fransmännen och 92 % hata polackerna.

En rörelse, som avsätter sådana frukter, borde inte kunna påräkna sympati i vårt land. Vad som tilldrar sig i Tyskland, fyller oss med förfäran. Judehetsen, socialistförföljelserna, den fria tankens och det fria ordets undertryckande, de chauvinistiska och nationalistiska orgierna, terrorn mot fackföreningsrörelsen, allt är utslag av en kulturhilitistisk anda, som man trodde hörde samman med en försvunnen tid. Den tyska folkskolan under nazistisk regim ger ett drag i bilden, inte mindre avskräckande än de övriga.

Att Sverges folkskollärare i större utsträckning skulle kunna vinnas för nazistiska idéer, att de skulle vilja uppträda som den svenska folkundervisningens och kulturens dödgrävare, har jag svårt att tro.

Anna Lenah Elgström.

VAD VILJA DE?

Denna gången svarar författaren.

Jag kan inte säga vad författare böra vilja. Jag kan bara säga vad en författare — jag själv — bör vilja vara.

Vilja vara verklighetens förklarare inte bara skildrare, frambärare av dess inre mening. Då bli vi kallade tendensförfattare, förstås, men det må vara hänt. Det är en diktning med mål som behövs i dessa världens ofärdstider — icke sömnmedel — nej, tvärtom — allt som kan göra oss vakna och bereda oss till den stora bot- och bättringsgärningen vi allt för länge sökt slingra oss från. Ännu demonstrera ju alltför stora skaror för en oförändrad samhällsordning. Jag stod i ett fönster och såg på den borgerliga demonstrationen och påminde mig den gamla historien om den fete prostens som var ute på en åktur med sin familj och välte i ett dike. — De' e' bra! skrek han lugnande, där han låg överst: De' e' bra, bara ingen rör sig' — De borgerliga demonstranterna som bildligt talat ligga överst, kunna kanske ha svårt att förstå att inte allting är bra bara ingen rör sig. En diktare, vilken klass han än tillhör, bör kunna känna med alla i ett samhälle, framför allt de som ligga under. Men då måste han fordra en omdaning av det nuvarande samhället; då måste han predika att den oförändrade samhällsordningen är en oförändrad samhällsordning. Detta ohejdade moloksväsen som den kapitalistiska ordningen satt i system — ett kaos satt i system, ett offerväsen satt i system! — det måste avlösas av en ordning i broderlighetens och gemensamhetens tecken.

Hur det nu skall gå till — genom planhushållning eller andra system uttalar jag mig här icke om.

Men enbart en yttre omdaning skulle vara oförmögen att uträtta något verkligt. Jämsides med den bör gå en uppfostran till gemensamhet och broderlighet, utan vilken systemet genast skulle stelna och bli byråkrati och tyranni. Här har diktaren sin stora uppgift. Han måste hjälpa livet i dess kamp mot formeln, dogmen döden. Hjälpa den inre verkligheten mot den yttres förmåga att förstelna. Det är diktaturernas stora ödes-

bundna svaghet: att förstelna det levande i en död form, att fixera utvecklingen: härintill och icke vidare! En författare i en diktatur bör vara en impopulär författare, eljest är det ett tecken till att han svikit sin plikt. Likaså en författare i en sittande demokrati, med vilket uttryck — det passar jag på att förklara — jag menar en demokrati som rymmer för många pampar, för mycket byråkrati, för mycket däst förlitande på de döda formerna. En sådan demokrati var det fara å färde att den svenska socialdemokratin på sina håll höll på att bli. Numera är det gudskelov redan litet obehagligare att vara socialdemokrat än det varit på många år. Det börjar likna tillståndet sådant det var för 22 år sedan. Men under mellantiden har det funnits vissa tider då man alltför ofta fått höra det samma från samhällsbevarande håll om demokratin som man hör om Frälsningsarmén sedan den blivit så salongsfärdig: att den är tungen på vågen och ordningens bästa värn. En demokrati måste vara farlig, den sittande demokratin måste förvandlas till den stridande. Diktaren måste våga sanningen var han än finner den. Han kämpar för livet, kom ihåg det. Så ser jag åtminstone saken och hans uppgift ända sedan den dag för många år sedan jag som jag beskriver i en bok ("En romantikers Hustru", vilken dock icke mottogs som en bok utan som en förbrytelse), först kände att en författare inte kunde sitta stilla och skriva om vackra saker i en värld som denna. "Jag anade sanningen om människorna, att deras ljumma hjärtan icke kunde förnimma livet en bråkdel så brinnande och blödande som det var. — Så krypdjurskalla i sitt mörker som de voro kunde de endast genom de största lidanden och den högsta kärlek lyfta sig ur sin orörlighet..." Jag såg liksom hur det rörde sig därnere i dunklet, livet som endast kastar sig fram genom vår hängivenhets offer, livet som ständigt måste skapas fram ur kaos på nytt av outtröttlig kärlek. Outtröttlig kärlek — se där i två ord det långa talets korta mening.

Anna Lenah ELGSTRÖM

Cirkel av kvinnlig Stockholmsungdom studerar socialism.

Var stå kvinnorna i dessa dagar?

För någon vecka sedan hade en både för sitt författarskap och sin sociala verksamhet känd författarinna i Stockholm en större dam-bjudning, som slöt med att den närvarande grevinnan Wilamowitz-Moellendorff utbringade ett leve för Göhring.

På några undantag när instämde man med entusiasm. Sedermera framkom det emellertid att de leveropande damerna hade ringa eller ingen alls hum om vad Göhring spelade för roll, men "han såg ju så stilig ut". Denna episod torde in-

te vara något enastående exempel på okunnigheten inom de svenska kvinnoleden. Vid en förfrågan runt bland personalen på de större verken och bankerna svaras det att här aldrig förekommer något meningsutbyte om ens sådana händelser, som de, vilka under de senaste månaderna ägt rum i Tyskland. Synnerligen vaga voro också de motiv, som föranledde samma kvinnliga tjänstemän att i så talrika skador sluta upp i medborgartåget. De äldre gingo ut i känslan av att därmed kunna driva bolsjevismen på

flykten — bolsjevismen, som de blivit itutade skall vara en fara för fosterlandet. Denna skräck har ett sådant grepp över deras sinnen att de travade tappert iväg trots de manliga kamraternas hånande förmodan, att de demonstrerade för lägre löner.

Skräcken regerar de svenska kvinnorna över lag — den skräck, som bottnar i okunnighet och vimsighet. De stora borgerliga kvinno-sammanslutningarna med allmänna sociala arbetsuppgifter vifta energiskt med skylten: Vi äro politiskt neutrala. Men det är också bara en skylt. Inte ens en sådan man skulle tro beprövad organisation som Fredrika-Bremerförbundet, som dock har vissa räckryggstraditioner att fullfölja, vågar arbeta utan att ta politiska hänsyn. I dess huvudledning sitter alltså endast utpräglad höger- eller liberalt sinnade kvinnor. Det har också nyligen hänt att man sett sig nödsakad att avstå från ledamotskap av en av landets främsta yngre författarinnor, då det befarades att hon eller åtminstone hennes man var kommunist. Ja, man t. o. m. förhörde sig om hur vederbörande röstade. Så långt vågade man nämligen inte gå att man valde in i sin

Svenska kommunister efter hemkomsten från en Rysslandsvisit.

(Fortis. på sid. 24.)

I STRID MED "LAPPO"

De finska kvinnorna måste bilda föreningar, som tillflyktsplatser för männen

De finska kvinnorna kämpa en tapper strid. Trots förtryck och förföljelser arbeta de segt och ihärdigt för socialismens idéer. Vid den senaste partikongressen i Tammerfors voro de bl. a. representerade av Miina Sillanpää, som bekant under ett par decennier ledamot av riksdagen och under 1926-27 biträdande socialminister i Tanners regering. Hon hade vänligheten att göra några uttalanden för Morgonbris, som även kan glädja sig åt en hel del finska läsare och läsarinnor.

— Här liksom överallt annorstädes är det arbetslöshetsfrågan som dominerar, säger Miina Sillanpää, som också är sekreterare i det finska kvinnoförbundet. Vi ha många kvinnor, som blivit utan sysselsättning, och det är vårt svåraste problem. En del ha drivits ut i arbetslöshet, därför att de intagit mera framskjutna poster i de socialdemokratiska kvinnoorganisationerna. Arbetsgivarna ha, när de fått vetskap här-

i Finland inte har något bostadsstreck. Miina Sillanpää är t. ex. bosatt i Helsingfors men vald i Björneborg. Till valet den 1 och 3 juli ha 22 kvinnor uppförts på de socialdemokratiska listorna, men hur många som bli valda är naturligtvis omöjligt att förutsäga.

Valkampen väntas som bekant bli mycket hård. De borgerliga kvinnorna äro icke minst aggressiva. De hade nu senast fyra representanter i riksdagen, alla tillhörande Samlingspartiet, vilket i sin tur innebär att samtliga voro Lappostuckna. Det är det tyska exemplet som lockar, ehuru kvinnorna genom att beträda dylika vägar direkt motarbeta sig själva, begå politiskt harakiri. Detta påpekades också i ett uttalande, som gjordes av socialdemokratiska kvinnoförbundets kongress i Tammerfors. Det hette däri:

"Konferensen fäster särskilt uppmärksamheten på den fara, som hotar kvinnornas

barns förhållanden. En rad motioner berörande dessa problem ha framförts.

De finska kvinnorna deltaga naturligtvis i alla olika verksamhetsgrenar, i ungdoms- och fackföreningsrörelse och i bildningsarbetet. Den livaktiga idrottsrörelsen, som har 30.000 medlemmar, räknar också många kvinnliga deltagare. Vid den offentliga fest, som hölls under partikongressen på idrottsplatsen i Tammerfors, uppträdde sålunda en kvinnlig gymnastiktrupp och gav en vacker uppvisning. Likaså läto sång- och talkörer med starkt inslag av kvinnor höra sig.

Slutligen berättar Miina Sillanpää, som snart fyller 67 år men är lika aktiv som någonsin — senast för ett par år sedan var hon på en studieresa till Amerika — att Morgonbris finska kollega Toveritar ("kamraten" i femininum), trots de hårda tiderna går stadigt framåt.

Tammerfors i maj 1933.

KVINNOR PÅ FINSKA PARTIKONGRESSEN. Längst till vänster i förgrunden Miina Sillanpää.

om, helt enkelt avskedat dem. Trots trycket från Lappomännens sida bildas dock många nya organisationer, ja, på sina håll skriver man till oss om att bilda kvinno-föreningar så att männen kunna bli i tillfälle att tillhöra en sammanslutning. Männen äro nämligen på sina håll så hotade, att de icke själva kunna organisera sig. Kvinnoförbundet är inte så stort, men arbetarkvinnorna ha sju representanter i riksdagen av partiets 66. De första kvinnorna, nio stycken, valdes redan 1907, då enkamarsystemet infördes. En gång i tiden, före inbördeskriget, sutto icke mindre än 17 socialdemokratiska kvinnor i parlamentet. Vad som underlättar placandet av kvinnliga kandidater är, att man

samhälleliga rättigheter i Finland från lappo- och högerhåll, där man arbetar efter mönster från diktaturländerna, särskilt Tyskland, varest man tillägnat sig socialdemokratiska partiets verksamhetsorgan och dess egendom och där kvinnorna hotas av att bli tillbakaträngda till medeltidens mörker och rättslöshet. Högerkvinnorna äro redo att på sitt partis altare offra kvinnornas samhälleliga rättigheter. Bästa svaret mot dessa reaktionära strävanden är att rösta 1 och 3 juli på socialdemokratiska listor."

Liksom i Sverige ha de kvinnliga representanterna i riksdagen speciellt intresserat sig för frågor, som röra mödrar och

Kvinnlig nazist i Stockholm.

(Forts. fr. sid. 7.) **Var stå de unga?**

I Sverige ha motsvarande ålderskategorier även utkristalliserats på ett sätt som synes jämna ut hittillsvarande klassgränser. Arbetarungdomen och den borgerliga ha hamnat i samma båt: arbetslösheten och problemet och inställningen till samhället håller på att bli densamma för bägge kategorierna. Följande deklaration från en representant för den arbetslösa arbetarungdomen är mot bakgrunden av vad här ovan anförts av ett utomordentligt intresse och bör kunna ge mödrarna många allvarliga tankeställningar.

Socialdemokratisk ungdom och generationernas kamp.

Hitlers seger i Tyskland har inom vissa kretsar av arbetarklassen tolkats som en bourgeoisins och den utarmade medelklassens reaktion mot arbetarrörelsen. Detta, säger man, är upptakten till en skärpt klasskamp. Men är det så säkert, att vi här har hela sanningen? Det är ju alldeles självklart, att både kapitalismens (den gamla överklassen) och medelklassens intressen har spelat en stor roll i den nazistiska rörelsens lavinartade framgång. Men det är inte en klassernas kamp vi nu bevittna utan en gruppernas. Medelklassen har vunnits tack vare nazismens antikapitalistiska propaganda. Men grundproblemet och kärnan i nazismen är något annat. Det är ungdomens revolt — ungdomens uppror — som spelat den största rollen i den nazistiska rörelsens framfart. Det är generationernas kamp, som pågått sedan Versaillesfreden — en kamp, som till en början var latent, men som till slut tog sig öppna, brutala former.

Socialdemokratisk ungdom under fladdrande fanor.

Det tyska samhällssystemet har inte kunnat ta hand om ungdomen; den har ställts utanför allt och alla; den har lidit hårt. När Hitler började sin propaganda, var det ungdomen, som först lystrade till talet om kamp mot det härskande statskicket. Det kan låta som en paradox, men nazismen är eller rättare sagt var till sitt innersta väsen en revolutionär rörelse. I sin agitatoriska utformning var den antikapitalistisk och — nationell. Den samlade ungdom från alla grupper och klasser, ungdom, som led av en ofrivillig sysslöshet, ungdom, som inte såg någon utväg och inte fick något utlopp för sin längtan att arbeta och skapa.

Kan vi här hemma tala om en generationernas kamp? En kamp mellan unga och gamla? Sven Stolpe var den förste som tog upp problemet till granskning och han svarade obetingat ja till frågan. Han konstaterade, att det pågick ett "ungdomens uppror", som tog sig uttryck i "den nya livskänslan". Men är detta något nytt och alldeles speciellt för vår tid; har det inte alltid rätt

en viss motsatsställning mellan gammal och ung — något, som är naturligt och hör till livets gång? Det var inte i går denna strof skrevs:

"De gamla, de kloka må le,
Vi äro ej förståndiga som de,
Ty vilka skulle sjunga
Om våren den unga,
Om vi vore kloka som de."

De ungas oppositionslusta är icke så ny. Ty den hör livet till. Men det vi nu få bevittna är inte av samma art; det är något mera och vida allvarligare. Ungdomens uppror är en reaktion mot oförnuftet i världen. Om denna reaktion i sig själv är så förnuftig eller är ledd av förnuftet, är en annan sak. Här är endast fråga om att utsäga vad som redan är. Och då måste vi konstatera, att generationsproblemet är en högst reell verklighet. Kampen mellan generationerna har även här hemma hos oss blivit aktuell. Vi möter de ungas revolt inom olika grenar av vårt samhällsliv. Det är den s. k. borgerliga ungdomens uppvaknande, som tar sig uttryck i bestämda avståndstaganden från gamla normer och riter. De unga ropa på handling, fart och hänsynslöshet. För en del blir idrotten en utlösning. På det religiösa området bevittnar vi, hur statskyrkan och den officiella kristendomen mister sina ungdomliga anhängare — den har inte kunnat följa med tiden. Gamla former och ritualer ha bibehållits, det har varit stelt och konstlat vid gudstjänsterna. De religiösa ha vandrat till frikyrkorna och dessa rekryteras till stor del av ungdomen, särskilt är detta fallet med pingströrelsen. Här får man släppa sig lös, obehindrad av ritual och föreskrifter; det

De unga bli pingstvänner.

är instinkternas och känslornas spel, ett exalterat, ohämmat driftliv, sublimerat i vulgär religiositet. Stora delar av vår ungdom lever som om de led av ett permanent "rött blodtryck".

Inom det politiska livet kan vi också konstatera, hur kampen mellan generationerna tilltar i styrka. Och här liksom i Tyskland är det den intellektuella ungdomen och med den jämställda gruppen från medel- och bondeklassen som mest aggressivt höjer upprorsfanan mot de gamla partiformationerna. Här föreligger ett bestämt avståndstagande från gamla kampmetoder. Starkast har denna kamp utgestaltats inom Nationella Ungdomsförbundet. Förändringen har här skett hastigt. Det är inte så länge sedan högerungdomen ställde sig på det gamla partiets grund och under amiral Lindmans regi. Så länge var man också "samhällsbevarande" i det att man ville bevara det demokratiska samhället sådant det var. Nu vill man förändra det på sitt sätt, skapa lagar och förordningar, som gör det möjligt att för en enda man

styra det hela efter sin vilja. En man, som skall förkroppsliga samhällets auktoritet i sin person. Det måtte kännas tungt för gamle Lindman att på så sätt bli satt vid sidan. Ty det sägs ju tydligt och klart ifrån att han icke är den "starke mannen".

Det är sannerligen ord och inga visor, som i Nationell Tidning består de gamla högermännen. De får veta, att borgerligheten är brackaktig, partiet försumpat och menlöst, utan handlingskraft och mod, samhället förfallet o. s. v. Mycket vore att andraga som bevis på unghögerns uppror mot sina fäder; man behöver bara följa med Nationell Tidning för att få detta klart för sig. Och när amiral Lindman i sitt tal vid högerns demonstration den 21 maj varnade sin ungdom för ytterlighetsriktningarna, så visar detta på föreliggande fakta. Och den hand han ville räcka den nationella ungdomen till hjälp, den kommer att avvisas.

Hur kommer det sig att den borgerliga ungdomen ur över- och medelklass som förut med förakt och överlägsenhet ställt sig utanför den politiska kampen nu visar en politisk aktivitet, som är häpnadsväckande i sin idelöshet men icke förty en makt att räkna med. Jo, den har funnit att den är bedragen, att även den är beroende av växlingarna i samhällets ekonomiska och kulturella liv; den grund den byggde på var falsk. Det kapitalistiska systemet har slagit sina vapendragares ungdom till slant. Men skicklig som man är på det kapitalistiska hållet, när det gäller att komma ifrån sina egna försyndelser, skyller man eländet, nöden och osäkerheten på arbetarrörelsen. På så sätt kan man till en del avleda den ungdomliga revolten; de gamla herrarna ha åtminstone till en tid räddat sitt eget skinn.

Det som kännetecknar unghögerns uppror är bristen på en samlande idé; den har inget fast att ställa sig på, man svänger sig med allmänna fraser och talesätt. Detta är heller inte att förundra sig över. Ty deras politiska uppror är riktat mot förnuftet. Det har sagts att världen styres efter förnuftets regler. Styrandet har misslyckats. Alltså: bort med förnuftet! Vi har haft för mycket av teorier och abstrakta världsförklaringar, nu kommer reaktionen. En empirisk-psykologisk fas inträder. Men det är stor fara för att människorna skall rusa förbi den över till de ohämmade drifternas och instinkternas vulgära rationalism.

Föreligger det inom arbetarrörelsen en liknande generationsmotsättning? Nej! Ännu har arbetarrörelsen undslupit de förödande verkningar en generationskamp oundvikligen för med sig.

Från Nationella Ungdomsförbundet kommer man ofta med ett enligt dess mening dräpande argument mot oss unga socialdemokrater då de säger: "Ni har ingen egen mening", eller: "Ni sätter ju en ära i att inte ha någon egen mening". Detta kan man inte annat än skratta åt. Ty herrarna vet inte vad de tala om. Vårt parti är inte detsamma som Lindmans. Vårt parti har aldrig velat finna sig tillrätta med samhället sådant det är. Vårt parti har velat bygga ett nytt samhälle och skapa ett system med ordning och reda. Vår ungdom är medveten om att den står med i en rörelse, som vill något och som också är beredd till kamp. Vårt parti har traditioner, som ungdomen vill och kan slå vakt om. Vår ungdom har fått något i arv från de gamla; den har fått en levande idé, en stor, stark och hänförande tanke att föra vidare och närmare målet. Partiet och de gamla har något att ge oss unga; de kan visa på redan vunna framgångar — på ett hårt, hängivet och segt arbete. Det är frukterna av den äldre generationens sådd som vi unga bli delaktiga av. Genom vårt arbete i rörelsens tjänst ha vi lärt oss att värdesätta den ställning våra äldre kamrater genom strider, försaker och uppoffringar skapat åt oss. Vi vet, att det är tack vare dem, som vi nu ha de fri- och rättigheter en föregående generation saknat. Arbetarungdomens livsbana går inte uppifrån och nedåt utan tvärtom och därför har vi ingen anledning att ställa oss revolterande mot de äldre. Våra föräldrar har inte ingivit oss någon falsk föreställning om vår framtid. Tvärtom. Vi har haft klart för oss, att stora svårigheter skulle möta oss ute i livet. Vi har alltid stått inför livet och arbetet sådant det verkligen är, beredda till strid och kamp. Vi har inte sett vår idévärld ramla i grus och spillror. Tvärtom har vi sett, hur våra

Propaganda.

Photo Universal.

idéer sakta men säkert blivit omsatta i levande verklighet. Dessa idéer har också varit och är fortfarande ledstjärnan i partiets arbete och därför står vi i fullt samförstånd med vårt parti. Men därmed är inte sagt att vi inte har någon "egen mening". Visst har vi det. Och vi har också möjlighet att göra den hörd inom partiet. Men dagsfrågorna överlåta vi till det organ, där de höra hemma, nämligen hos partiets olika instanser. Det är partiets uppgift att sköta de löpande ärendena och ungdomens speciella intressefrågor höra hemma bland dessa.

Alltså, pratet om att vi inte har någon egen mening kan vi lugnt avfärda med bibehållen självaktning. Våra motståndare till höger och vänster ha nog också erfarit detta och till yttermera visso skall de bli varse att socialdemokratisk ungdom vet vad den vill och kan stå stark och stridslysten för sin sak.

Har vi hitintills inom den socialdemokratiska rörelsen undslupit generationsstriderna så innebär det emellertid inte, att faran icke förefinnes. I dessa tider av nöd och elände, av kaos och förvirring gäller det att se med vakent blick på allt. Desperationen är en epidemi, som vegeoterar i materiell och psykisk utarmning. Ungdomen har också lättast att falla offer för tidssjukdomarna. Ungdomen får ta de hårdaste stötarna. Kan socialdemokratin i fortsättningen liksom förut ta sig an de ungas intressen, då kan vi också bevara vår ungdom vid sund hälsa och ge den kraft att stå emot tidens stormar. Här har både de äldre och yngre inom rörelsen sin stora och ansvarsfulla plikt att fylla. Det gäller att förstå och respektera varandra, att lyssna till varandra. Vi

Varför
borgar-
ung-
domen
blivit
politiskt
aktiv.

I det
social-
dem-
partiet
stå de
unga
sida
om sida
med de
äldre.

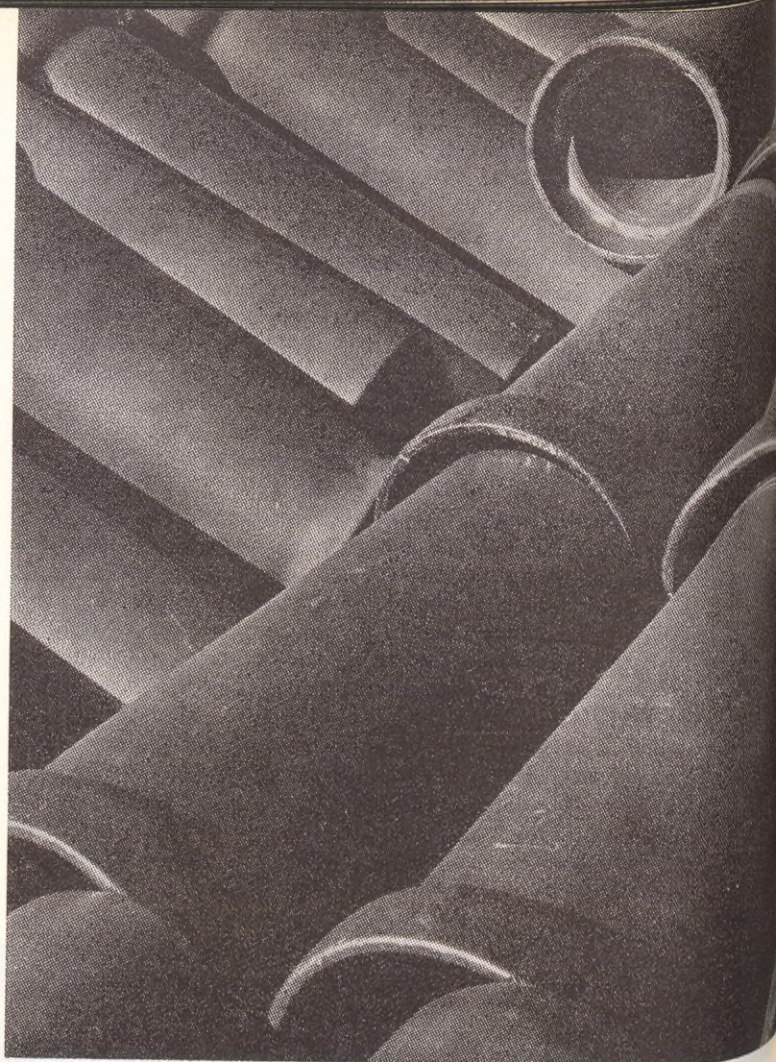
unga skall kunna förstå att medelåldern och ålderdomen inriktar sitt arbete för medlen, för dagsgärningen. De ha kämpat och vunnit en hel del, många är kanske nöjda med detta. Men så är det inte med oss. Vi vill mera än blott dagens gärning. Detta är helt naturligt. Ty vi har levat och vuxit upp i de förhållanden, som de äldre framskapat och följaktligen vill vi framåt. Vi vill också göra vår insats; därför kan vi inte vara nöjda med enbart det som våra äldre kamrater framskapat. För oss är läget nu utgångspunkten. Men vi förstår de äldre och respektera deras insats och deras syn på arbetstakten. Men de äldre få inte heller komma och mästra oss för vår ungdoms skull, för vår iver och gåpåaranda. Detta är inte rätt; de unga bör tas om hand, de bör få göra sig gällande och komma till sin rätt. De äldre får inte allt för väl bona om sin "borgarlycka", åtminstone inte mera, än att ungdomen ser att de på sitt sätt är med i rörelsens tjänst. Man kan säga, att den klyfta, som ibland öppnar sig mellan de äldre och yngre inom arbetarrörelsen inte är beroende på att de unga för sin ungdoms skull är i opposition utan därför, att de inte få vara med om att medverka till de förbättringar, som de äldre genomfört. Ungdomen kan inte av egen erfarenhet jämföra förr och nu. Och det är ett stort fel av de äldre, då de komma stickande med: "i vår ungdom fick vi göra så och så och ta det så eller så". Har de inte sinne för att sedan dess har en helt ny generation vuxit upp, värderar de inte sin egen insats? De måste förstå, att ungdomen inte kan slå sina rötter i samma mylla, varur de själva sugit all näring. Från deras gröningsgrund har vi inget att hämta i växande syfte men väl från deras egen gärning. Och det är i denna vi skall ha våra rötter, men stammen och vår grönska hör nuet till.

Förr ville ungdomen i sitt alexandernit riva samhället och bygga ett nytt där nya människor skulle bo och växa upp. Det gick inte. Vi unga vill, att samtidigt som man bygger ett nytt samhälle skall också den nya människan formas för att passa in i detta. Det är partiet, som sakta och ihärdigt bygger det nya samhället och det är ungdomen, som i sina led skall forma och fostra den nya människan. Så fullföljer båda sin stora uppgift. Det är ungdomen, som skall gjuta liv och andlig förnyelse i den socialdemokratiska organismen. Ungdomen är lojal. Men på ett sätt är den likväl i opposition. En opposition, som inte stör det goda förhållandet mellan parti och ungdomsförbund. Ungdomen vill att socialismen skall hållas levande; den skall innehålla också vad man vill inte blott vad man vet och kan. Socialismen är för oss inte enbart en organisationsform av samhällets ekonomiska liv, den är mera, den är en sinnesriktning. Styrkan i den socialdemokratiska rörelsen är att den bygger på en bärkraftig och samlande idé. En idé, som får resonans i människornas innersta och finaste känslvärld. Den står på verklighetens fasta mark men den längtar också "sträva mot oupphinnligt mål".

Det är denna mäktiga idé, som vi unga fått ärva av partiet och här ha vi svaret på varför det hos oss inte existerar någon generationskamp. Det gamla högerpartiet har saknat en sådan idé, det har varit och är ett krasst klassparti med grov materiell inriktning. Den nationella ungdomen fick intet bärande eller levande i arv. Man sade till sin ungdom: "bevara det som är"! Det finns ingen vilja bortom det materiella vetandet gränser. Bakslaget har kommit.

Den socialdemokratiska ungdomen kan stå lugn och förtröstansfull om den fullföljer sin gärning: upplysning, studier, kvalitet. Låt oss offra myten och dogmen om proletariatet! Bort med de gamla slagorden om klasskamp! Låt i stället begreppet arbetarklassen omfatta alla arbetande, alla som lida nöd till följd av den kapitalistiska samhällsordningen! Vi får inte isolera oss som klass, om vi vill vinna folkflertalet för vår strävan. Låt oss visa, att vi kunna vara socialister utan att hemfalla åt myten om proletären. Nu gäller inte längre gamla fraser. Nu gäller det försvar av demokratin, men också samtidigt offensiv för socialismen. Det beror på oss, om vi kan hålla socialismen levande i gärning och tanke. Ty endast då kunna vi segra.

Adrian PETERSSON

Material som väntar på byggnadsivriga händer.
Foto Brett Weston, Budapest.

Stora uppgifter

vänta på friska krafter. Där om äro vi medvetna, försäkrar den socialdemokratiska ungdomen både i ord och handling. Nu senast har den sånt Morgonbris en publikation, varur det sjunger smittsamt av dådlust. Boken, som rubricerats Aktuellt och utgivits som festskrift av Lunds socialdemokratiska ungdomsklubb Frihet på dess nyligen timade femtonårsdag, är inte bara välredigerad utan ett nytt, strålande praktiskt arbetsprogram, som ligger alldeles i linje med de verksamheter som Morgonbris sökt samla sina läsare kring.

"Sällan har en ung generation — heter det i inledningen — förunnats att växa upp i en så händelsemättad tid som denna. Vi leva i brytningstiden mellan den privatkapitalistiska civilisationen och den nya. En värld håller på att gå under och en ny måste skapas.

I aningen om en snart förestående undergång samlar sig den gamla civilisationen till en sista ansträngning. Diktaturer växa upp under mord och brand, lockande människor med primitiva maktkänslor. Stämningen är irriterad och hatfylld. Arbetarklassen inte minst dess ungdom lider under arbetslöshet och svält. Hetspropagandan har en god jordmån. I denna ödesdigra situation, där allt synes kunna hända har utgivarna känt det som sin plikt att mer energiskt än någonsin ställa en maning till kamraterna inom arbetsvärlden.

Hälsobostäder, badhus, stadsplan, skolväsende, överallt står strid mellan gammal och ny civilisation. Överallt kunna vi bygga upp socialismens samhälle. Vi stå ännu blott vid början. Det är vi som skola bygga upp socialismens framtida stad, vår röda stad, medborgarhemmet.

VI ÄRO DEMOKRATER. VI KOMMA ICKE ATT FALLA FÖR DIKTATURENS FRESTELSER. Men därför gäller det också med trängande nödvändighet att göra demokratin arbetsduglig, och detta kräver allas medverkan. Det gäller för oss att i praktiken bygga upp ett bättre samhälle. UNGDOMENS MEDVERKAN I DESSA KONSTRUKTIVA UPPGIFTER ÄR DET SÄKRA VÄRNEN MOT DIKTATUR OCH OKULTUR.

Margit PALMÆR:

K Ä T T A R B Å L E N

En svart dag för Hitler-Tyskland för eviga tider. Tusende och åter tusende böcker av den tyska nationens andliga försvarare ha som bekant bränts. Enbart i Berlin ha över 20.000 böcker förstörts. Till "Opernplatz", mitt emot universitetet, vandrade bokpaketen genom en kedja av händer till bålet. Varje gång, som ett paket kastades på elden utropades namnen på författarna och samtidigt gjordes en deklamatorisk deklaration, som uppenbarligen var författad av propagandaminister Goebbels själv. Så här gick det till:

Första utroparen: Mot klasskamp och materialism, för folkgemenskap och idealistisk livsuppfattning! Jag överlämnar åt flammorna Marx' och Kautskys verk.

Andra utroparen: Mot moraliskt förfall! För goda seder och familj och stat! Jag överlämnar åt flammorna Heinrich Manns, Ernst Gläasers och Erich Kästners verk.

Tredje utroparen: Mot lumpna tankar och politiskt förräderi! För hängivenhet för folk och stat! Jag överlämnar åt flammorna Friedrich Wilhelm Försters verk.

Fjärde utroparen: Mot själsdödande överskattning av sexuallivet! För adlande av den mänskliga själen! Jag överlämnar åt flammorna Siegmund Freuds verk.

Femte utroparen: Mot förfalskning av vår historia och mot ringaktning av dess stora gestalter! För vördnad för vårt förflutna! Jag överlämnar åt flammorna Emil Ludwigs och Werner Hegemanns verk.

Sjätte utroparen: Mot onationell journalistik med demokratisk-judisk prägel! För ansvarskännande medverkan vid det nationella återuppbyggandet! Jag överlämnar åt flammorna Theodor Wolffs och Georg Bernhards verk.

Sjunde utroparen: Mot litterärt förräderi mot soldaterna i världskriget! För folkets uppfostran i försvarssinnad anda! Jag överlämnar åt flammorna Erich Maria Remarques verk.

Åttonde utroparen: Mot det tyska språkets förstörande! För vårdande av vårt folks dyrbaraste egendom! Jag överlämnar åt flammorna Alfred Kerrs verk.

Nionde utroparen: Mot fräckhet och frivolitet! För aktning och vördnad inför den odödliga tyska folkandan! Flammorna må uppsluka även Tucholskys och Ossietzkys verk!

(Citaten äro hämtade ur Hitlers eget organ "Völkischer, Beobachter".)

När kvällen mörknar och natt faller på,
då stiger en flamma mot skyn.
Ett sällsamt bål, som ej skådats förr
har tänts i staden och byn,

De flesta flydde, men några blev kvar
och trotsade kulor och stål.
Nu får de sitt straff. Nu är natten här.
Nu bränns deras verk på bål.

Det susar, det knastrar i falnande blad,
det kvider som vore det mord.
Till svartnande aska blir vita ark,
till intet blir glödande ord.

Och samma stjärnor, som lyste förr
på kättarbålens land,
belyser med blygt och kyligt sken
de nya kättarnas brand.

Man sade: var rädd om din vinghäst, poet!
Du diktare, tag ej parti!
Högt, högt över rymden du sväva skall,
i rymden, partilös och fri.

Var är nu vår kamp? Var är nu vårt mod?
Var är nu vår stora tro?
Till framtidens drömda lyckliga värld
var leder nu en bro?

Men alla lydde ej välmenta råd,
och undvek de jordiska kärr.
Ej alla var rädda att skifta hugg
och fruktade giftbett och ärr.

Stå fast, stå rank, och misströsta ej!
Du får inte svika kamrat!
Det är du och jag, som ska bygga en gång
vår socialistiska stat!

Ej bistraste vinter har trotsat till sist
de milda majvindars fläkt.
Och aldrig ett brinnande kättarebål
en tankes vingflykt har stäckt!

VÄRNA TRYCKFRIHETEN!

MANNEN TOG ARBETET FRÅN KVINNAN

Arbetslöshetens orsaker helt andra än
kvinnoarbetet.

Under en ekonomisk depression av den fruktansvärda omfattning som vi fått vara med om under de senaste åren är det ej annat än naturligt om kvinnornas deltagande i förvärvsarbetet blivit föremål för kommentarer av olika slag. Som bekant ha dessa kommentarer ofta fått formen av besk kritik. Det är alltid så att när svårigheterna hopa sig, sätter man gärna in sin kritik och sina reformkrav på sådana punkter där det aktuella nuet har att uppvisa påtagliga olikheter i jämförelse med en föregående och mer friktionsfri period. På denna väg skapar man lämpliga syndabockar. Som förklaring till den nutida arbetslösheten har man på vissa håll hänvisat till att kvinnorna under de senaste årtiondena trängt in på det ena arbetsområdet efter det andra och därigenom skapat ett överskott på arbetskraft. Med utgångspunkt från detta ganska kuriösa betraktelsesätt har man sedan vidtagit åtgärder för att reservera en del platser för männen. Man kan nu ställa frågan: kunna åtgärder av detta slag stödja sig på hållbara argument? Finns det något samband mellan kvinnornas ökade deltagande i förvärvsarbetet och den allmänna arbetslösheten? Vill man söka besvara dessa frågor och andra liknande, har man åtskilliga goda hållpunkter i en utredning (Ekonomisk depression och kvinnoarbete), som gjorts inom Internationella arbetsbyrån. Som det säges i inledningen till denna utredning är dess syfte icke att ge något definitivt svar på dessa invecklade frågor utan betydligt mer blygsamt: att visa upp ohållbarheten i vissa förhastade slutsatser och lägga fram vissa sidor av problemet som ofta brukas uppmärksammas allt för litet. Det är emellertid mycket vunnet bara därmed. När man i dag talar om att kvinnorna ta arbete från männen, kan det vara nyttigt att erinra sig att ett omvänt förhållande faktiskt ägt rum en gång i tiden, nämligen vid industrins genombrott. När då en hel del arbete som tidigare utförts av kvinnorna i hemmen, såsom textilarbete, livsmedelsframställning, tvättning o. s. v., flyttades över till industriella anläggningar, var det oftast männen som funno anställning inom dessa företag. Under senare tiden har en ganska originell tendens visat sig: kvinnornas antal har minskats inom industrier där de tidigare funnit sysselsättning i relativt stor utsträckning (framför allt textil- och livsmedelsindustrin, under det att antalet ökat inom industrier där kvinnlig arbetskraft tidigare tillhört undantagen (kemisk industri, tryckeri- och bokbinderiarbete). Mary Anderson, direktör för kvinnobyrån inom U. S. A:s arbetsdepartement, har i några rader

sammanfattat det väsentliga härvidlag: "Kvinnorna tränga inte med nödvändighet ut männen som arbetare. Det är en fråga om arbetsfördelning, om de båda könen anpassning till det arbete som finns i världen. Kvinnorna ha kanske tagit en del arbetstillfällen från männen, men när hemindustrierna utvecklades till industriell drift, togo männen först dessa arbetstillfällen från kvinnorna, och i dag ta maskinerna arbetet från dem båda."

När det gäller de aktuella förhållandena, måste man till en början uppmärksamma problemets kvantitativa sida. För att kunna påstå att kvinnornas förvärvsarbete varit en väsentlig orsak till depressionen, måste man ha bevis för att en kraftig ökning av antalet arbetande kvinnor ägt rum under åren före den innevarande krisen. Har så varit fallet? Ett studium av det statistiska materialet ger intet stöd åt en sådan uppfattning. Helt allmänt kan det sägas att kvinnornas inträngande i större skala på arbetsmarknaden ägde rum under senare hälften av 1800-talet och inte under senare år; åtminstone har så varit fallet i de flesta länder. Några klara fakta kunna visa detta.

Under de senaste trettio åren har i de flesta länder de arbetande kvinnornas procentuella del av hela den kvinnliga befolkningen praktiskt taget varit konstant: de egentliga undantagen från denna regel äro de länder där denna procentsats kraftigt har minskats: Österrike (1890: 47.2 %; 1920: 34.8 %), Belgien (1900: 29.2 %; 1920: 21.3 %), Danmark (1900: 34.2 %; 1921: 24.1 %) och Italien (1900: 32.4 %; 1920: 21.9 %). I Förenta staterna har det ofta förkunnats att kvinnorna under 1920-talet visade en oerhörd aktivitet när det gällde att tränga in på arbetsmarknaden. Bibehåller man samma jämförelsegrund som förut, visa emellertid siffrorna en motsatt tendens, om också ganska svag: 1910: 18 %, 1920: 16.5 % och 1930: 17.7 %, alltså under 1910 års siffra. Vad den populära propagandan förbiser i ett fall som detta är den oerhörda befolkningstillväxten. Även i Sverige kan man konstatera en kurva nedåt. Siffrorna äro här: 1900: 28.3 %, 1910: 21.7 % och 1920: 25.5 %. I vissa länder har här ifrågavarande procentsats hållit sig oerhördt konstant, så t. ex. i England: 1891: 26.9 %, 1901: 24.8 %, 1911: 25.9 % och 1921: 25.5 %.

Ett fåtal länder har uppvisat en utveckling som motsäger denna allmänna regel om kvantitativ stabilitet. Grekland är det mest illustrativa exemplet på en grupp inom denna kategori. En tidigare naturligt låg procentsiffra har förvandlats till en jämförelsevis normal

(om man med normal menar förhållandena i de mer utvecklade länderna). Så sent som 1921 uppgick de arbetande kvinnornas del av hela den kvinnliga befolkningen i Grekland till 13.6 %, år 1928 hade den stigit till 24 %. Förklaringen härtill är främst att söka i den omständigheten att Grekland — och några andra länder av ungefär samma kulturella standard — först efter kriget börjat närma sig den utvecklingsnivå som åtskilligt tidigare skapats i de industriellt och ekonomiskt mer framskridna staterna.

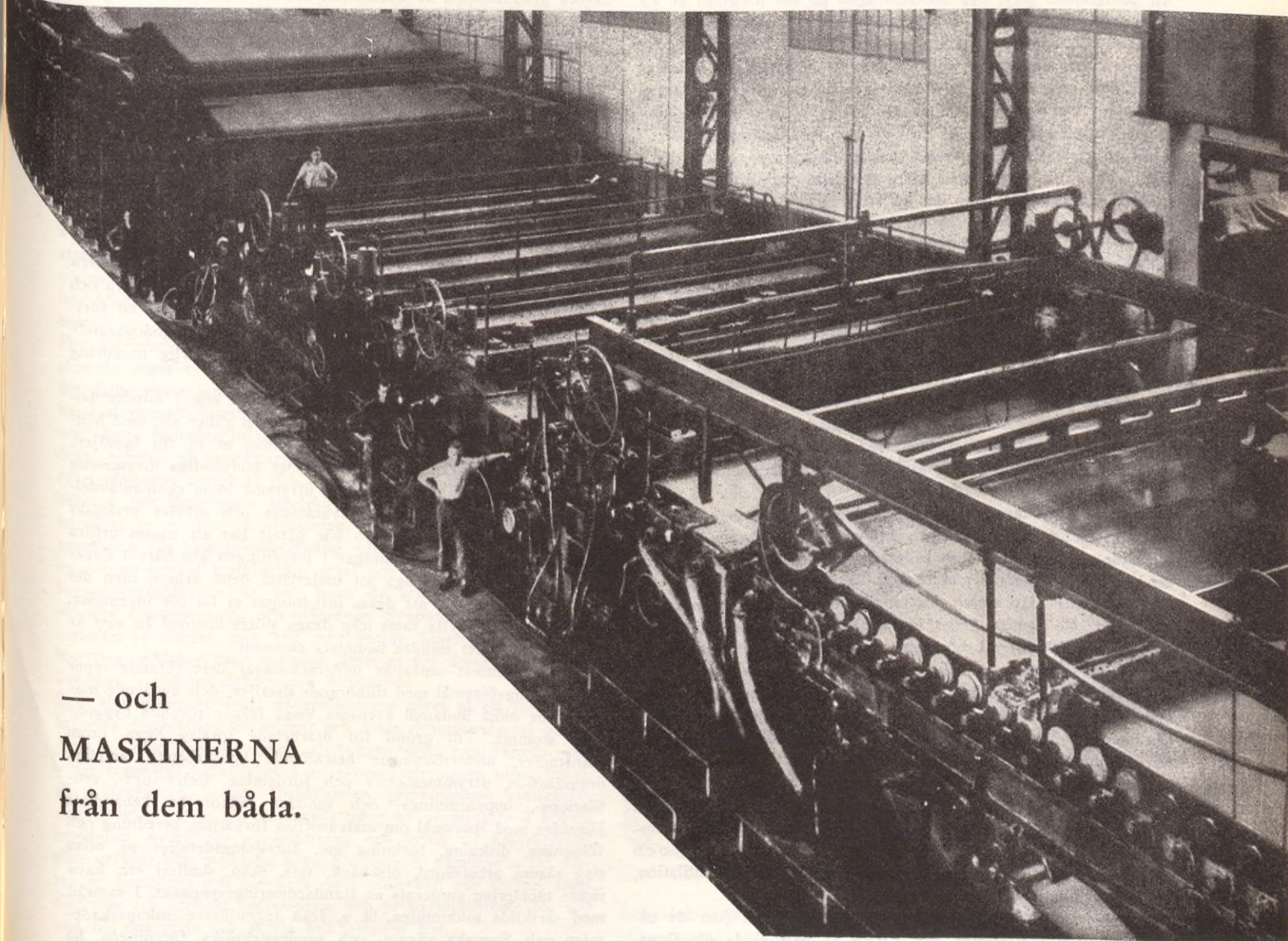
Man kan redan nu dra den slutsatsen att det är en orimlighet att kvinnornas förvärvsarbete skulle ha kunnat påverka arbetsmarknaden så kraftigt att det förorsakat de omfattande rubbningar i världens näringsliv som inträtt under efterkrigsperioden. Om man väljer förhållandena i Tyskland, inser man kanske ännu bättre riktigheten av detta påstående. Här har nämligen de arbetande kvinnornas antal ökat både före och efter kriget; år 1925 uppgick det till 35.6 % av den kvinnliga totalbefolkningen, en ökning på 5.1 % sedan 1907. Det måste emellertid betraktas som en ytterst förhastad slutledning om man söker göra gällande att denna ökning kunnat ha någon allvarligare verkan på den tyska arbetsmarknaden i depressionsriktning. En arbetslöshetsarmé på 6 à 7 miljoner människor, d. v. s. 10 % av hela befolkningen, har sin orsak på helt andra håll.

När de ekonomiska förhållandena försämras, tvingas många som tidigare ej deltagit i förvärvsarbete till kraftansträngningar för anskaffande av det nödvändigaste. Ekonomisk osäkerhet och arbetslöshet tendera därför att öka antalet arbetande kvinnor, framför allt kanske gifta kvinnor som tidigare uteslutande varit sysselsatta i hemarbete. Tyvärr har man inte något egentligt statistiskt material från de senaste åren för bedömandet av denna sak, men det lilla som finns visar i den riktningen. En på privat väg år 1928 arrangerad rundfråga till ett antal tyska arbeterskor inom olika industrier gav till resultat att cirka 45 % uppgav mannens arbetslöshet som orsak till att de skaffat sig arbete. Inom textilindustrin kunde det beräknas att 56 % av de gifta arbeterskorna hade nyssnämnda motiv. Även i Österrike har en liknande undersökning gjorts, omfattande 1.320 industriarbeterskor, av vilka 515 voro gifta. Av dessa senare hade 41.2 % arbetslösa män. Det är dock omöjligt att ännu dra några mer allmängiltiga slutsatser i detta fall. Under alla omständigheter är det på sin plats att varna för generaliseringar.

I en kommande artikel skola vi behandla frågan om den kvinnliga arbetslösheten i världen. Det blir då möjligt att göra ännu några slutledningar ur det intressanta material som denna utredning sammanställt.

Sven G. STRAND

— och
MASKINERNA
från dem båda.

VARFÖR OCH HURU I BOSTADEN

Standardiseringskommittén arbetar för rationella kök.

Intresset kring Kvinnornas bostadsprogram är i ständigt stigande. I Jönköping har den socialdemokratiska stadsfullmäktigen Agnes Lithman påtalat bristen på lämpliga bostäder för familjer med många barn. Till Morgonbris redaktion har inkommit en hel del uppslag till en ytterligare aktivisering av kvinnorna när det gäller kampanjen för bättre bostäder. Sigrid Hjelm-Elovson föreslår t. ex. en rådfrågningscentral i anslutning till studierna i bostadssocialism. Men mera härom i nästa nummer. För dagen är Morgonbris i tillfälle att publicera utdrag ur de nu föreliggande resultaten av arbetet inom kommittén för kökets standardisering. En av de ledande i detta arbete, arkitekt i Kgl. Byggnadsstyrelsen, lämnar följande intressanta framställning.

Vi känna vår folkbostads brister, allt för ofta framträdande i form av trångboddhet, underhaltigt utförande, dålig planläggning, utrustning, skötsel m. m. Vår bostadskultur ligger icke på ett högt plan. Tiden är inne att på allvar taga itu med dessa frågor. Vad det gäller är att med rationaliseringens och propagandans hjälp få fram bättre bostäder, som icke hava ovan antydda brister, men, och det är det svåra, samtidigt billigare bostäder.

Att Morgonbris tagit upp bostadsfrågan på sitt program är att hälsa med största tillfredsställelse såsom ett led i arbetet att väcka intresset och bereda väg för det stora verket — bostadsfrågans lösning. Stora verk hava sällan kommit som enstaka företeelser utan fötts och vuxit i en tid av gemensam intresseinriktning hos folket. Detta att individualismen får vika för gemensamhetsarbetet är ett särdrag just i vår tids rationaliseringsrörelse.

Även propagandan för en sund enskild ekonomi är, ehuru den i första hand rör den boende själv och hans familj, ett slag av rationaliseringsarbete, som är av stor vikt för bostadsfrågans lösning och dess behovsproblem.

Bostadens planläggning har under de senaste åren undergått förändringar och typer ha framkommit, som ej väl karakteriseras av den gamla indelningsgrunden 1, 2, 3 rum och kök. Man har diskuterat att i stället införa m² golvyta som måttetal. Men m² ger ej uttryck åt lägenhetens differentiering — vi måste veta vad sorts m² som erbjudes och hur mycket av varje sort liksom för varje annan handelsvara. En formel behöves som bättre uttrycker lägenhetens bostadsvärde.

Vid ett genomtänkande av alla med bostadsfrågan sammanhängande spørsmål och detaljer, kommer kravet på mera enhetlighet i produktionen och större planmässighet i handlandet pockande fram. Bostaden bör bli betraktad mera som ett verktyg eller en vara i likhet med andra varor, vilkas tillverkning baseras på vetenskapliga metoder och undersökningar, och vid hyra, köp eller bygge borde en ingående varukänedom hos både köpare och säljare bli avgörande för denna varas gångbarhet. Vi måste finna metoder att för bostadens utformning bättre tillgodogöra oss vetenskaplig forskning. De senare årens hygieniska och sociala strävanden inom byggnadskonsten behöva en sammanfattning och fortsatt utredning på teknisk och medicinsk grundval. Vetenskapligt sett är det härvid icke i första hand den boendes ekonomi som är bestämmande utan måttstocken är människan själv och hänsynen till hennes biologiska, hygieniska och psykologiska krav. Exempel på behövliga undersökningar: familjen — vilka äro de gynnsammaste förutsättningarna för en god utveckling av familjens och den enskilda familjemedlemmens liv; arbeten i hemmet såsom hushållsarbeten, barnens skötsel m. m. — i sin moderna form komplicerade och krävande arbeten; husets stomme och utrustning — konstruktion, uppvärmning och ventilation, sanitär installation, inredning m. m.

Vi måste veta varför vi behöva bostäder med just de utrymmena och rumsmåtten och huru vi bäst skola planlägga,

bygga och organisera för att få dem där de bäst behövas och inom våra ekonomiska möjligheters gränser.

Utredandet av alla dessa detaljer är därför pionjärbetet för att få fram bostadscellen, byggd för sig eller på ett konstruktivt och ekonomiskt sätt sammanförd med andra celler i större husenheter eller bostadsområden. Är bostadslägenheten en för alla fattbar vara, utformad för sin funktion i några få goda variationer, då är det lättare att placera in den i det ekonomiska sammanhanget och nå den större stabilitet och riskfrihet i produktionen som är förutsättningen för allt vidare arbete. Det är sålunda en genomgripande rationalisering inom byggnadsindustriens och bostadsfrågans alla områden det gäller.

Den del av rationaliseringen som vi kalla standardisering rör i första hand just detaljerna och går ut på att efter tekniska och tekniskt-ekonomiska utredningar fastställa lämpliga dimensioner, former och typer eller andra ändamålsenliga bestämmelser för skilda slag av industriprodukter. Då det gäller bostaden i dess nuvarande stadium av övervägande hantverksprodukt är en sådan precisionsstandardisering icke ännu i alla delar genomförbar, varför arbetet i första hand kommer att bli ett rensnings- och förenklingsarbete inom tillverkningsområden som beröra produktionen av bostadshus samt utvinnande av lämpliga mått, tekniska anordningar och konstruktionsformer etc.

Tanken på reformerings- och förenklingsåtgärder inom byggnadsindustrien genom standardisering började i vårt land göra sig gällande omkring år 1918 och kommittéer tillsattes för att föra frågan framåt.

Utskottet för kökets standardisering inom den något senare tillsatta "Kommittén för standardisering av byggnadsmaterial" har tagit upp till behandling de frågor rörande bostadens planläggning och utrustning som i första hand kräva genomarbetning nämligen bostadens kök och ekonomiavdelning, "organrum" (i motsats till "rårum" = fri bostadsyta — vardagsrum m. m.). Genom en serie utställningar av köksinredningar och sedermera genom inredning av kök i hyreshus, uppförda av kooperativa och enskilda företagare, har utskottet fått tillfälle företaga en fortgående genomarbetning av problemet och med tillgodogörande av kritik och erfarenheter kunnat göra erforderlig utgällning och systematisering.

Utskottets arbetsprogram avsåg från början kök i mindre bostadslägenheter (1—3 rum och kök). Då det gäller att, med hänsyn till kravet på ökade sovplatsmöjligheter m. m. för familjen, i stället söka minska på de för arbetet nödvändiga utrymmena framstår såsom självklart, att allt utrymme inom ekonomiavdelningen måste samvetsgrant tillvaratagas och arbetet praktiskt anordnas, helst då husmodern här oftast har att ensam utföra allt arbetet. Sådana anordningar i inredningen äro härvid önskvärda, som kunna bidra att underlätta detta arbete, men det gäller att avväga så, att dessa inredningar ej bli för inventösa, utan till verklig nytta samt icke draga större kostnad än som är förenligt med det mindre hemmets ekonomi.

Arbetsprogrammet omfattar undersökningar dels rörande typer av inredningsföremål med tillhörande detaljer, dels angående material för olika ändamål ävensom vissa frågor rörande byggnadens stomme. Till grund för utarbetade förslag ligga, utom planstudier, undersökningar beträffande köksarbetets lämpliga organisation, utrymmesbehov och fördelning. Belysnings-, ventilations-, uppvärmnings- och sanitära frågor ha behandlats jämsides med spørsmål om matvarornas förvaring, beredning och tillagning, diskning, torkning etc. Inredningsdetaljer av olika slag såsom arbetsbord, diskbänk, spis, skåp, skafferi etc. hava jämte möblering studerats ur standardiseringssynpunkt. I samråd med särskilda sakkunniga, bl. a. från Ingenjörsvetenskapsakademien och Svenska värme- och sanitetstekniska föreningen, ha

förekommande speciella tekniska problem, såsom spiskonstruktioner och vattenuppvärmningsanordningar etc. gjorts till föremål för utredningar.

Syftet är emellertid icke endast att genom dessa undersökningar småningom söka nå fram till möjligast riktiga lösningar av köksproblemet i dess helhet och i detalj, utan också därjämte att så långt möjligt skapa förutsättningar för en produktion efter enhetliga linjer av åtskilliga i kökets normala, fasta inredning ingående föremål såsom skåp av olika slag, skafferier, arbetsbord, diskbänk, städskåp etc., vilka böra kunna tillverkas "träfärdiga" (ev. även beslagna och målade) i fabrik och inmonteras i köket efter varierande schema i olika fall, ävensom spisar, sanitetsgods m. m. För detta ändamål äro dessa element konstruerade såsom "klotsar", med vissa gemensamma dimensioner, möjliga att kombineras i olika alternativ sinsemellan och att med varierande inredning apteras för olika ändamål. Behovet av anpassning efter växlande utrymmesförhållanden tillgodoses härvid genom tillverkning i måttserier. Dessa förslag utarbetas jämväl med hänsyn till standardisering av köksinredning i större lägenheter och i bostadshus av egnahemstyp och på landet. Tendensen i bostadsbyggandet synes nämligen vara sådan, och det med rätta, att lyxinredningar nu undvikas och arbetsdetaljerna, "organen", i ekonomiavdelningen utföras lika i bostäder av rätt varierande storlek. Den som har råd att kosta på sig mera gör det i form av större utrymmen. För att ge en uppfattning om de olika frågor som utskottets utredning berör, meddelas här en kort översikt av utskottets under arbete varande betänkande.

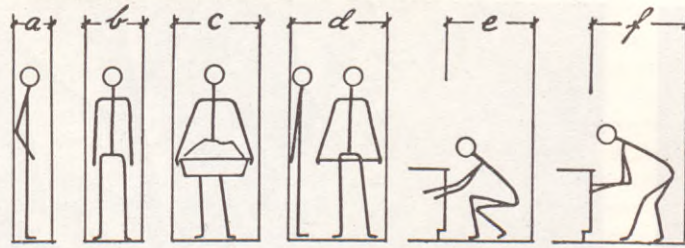
Först lämnas en redogörelse för smålägenhetsplanens och övriga bostadsfrågors utveckling i städer, samhällen och å landsbygden samt tidigare och nu vidtagna åtgärder från statligt och kommunalt håll för dessa frågor lösning. Därefter en tabellartad översikt över nu förekommande lägenhetstyper med tillhörande plan-samling jämte synpunkter å den moderna lägenhetens utformning. Kökets utveckling och förhållande till bostadsplanen samt möjligheterna för inredningens standardisering behandlas i ett följande kapitel. Sådana frågor beröras därvid som familjen och boendet, kökets funktioner och erforderliga storlek, brister hos förekommande inredningar, jämförelse med utländska förhållanden och där vidtagna åtgärder etc.

För att ge var och en en klar översikt över den moderna bostadens funktioner och utrustning lämnas därefter en möjligast uttömmande förteckning över arbeten, utrymmen och speciellt för hushållsarbetet erforderlig utrustning, fast och lös, i en nutida bostad.

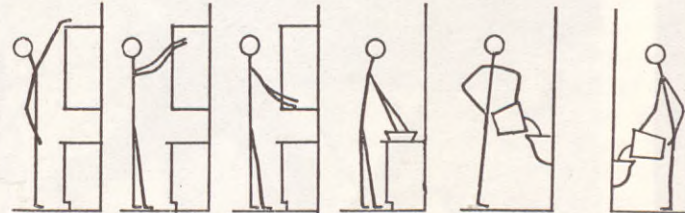
Den återstående delen, som är betänkandets huvuddel, söker ange de vägar till rationalisering som visat sig framkomliga då det gäller dessa inrednings- och planfrågor. Härvid har i första hand utrymmesbehovet för olika hushållsarbeten m. m. och "trafiken" inom bostaden måst utrönas, givetvis med hänsyn till huru dessa arbeten på lämpligaste sätt utföras och organiseras, huru arbetsplatserna anordnas och belysas o. s. v. Vidare utrymmesbehovet och lämpligaste storlekar, konstruktion, material, ytbehandling m. m. för all utrustning, exempelvis lämpligaste spisanordning för viss bränsletillgång, olika möjligheter till anordnandet av sanitär installation, antal och slag av husgeråd, förbrukningsartiklar m. m. och huru de inverka på förvarings-skåpens dimensionering och utförande. Synpunkter angivas å utförandet av väggar, golv, tak, murkanaler, fönster, dörrar, ytbehandling, målning samt material lämpliga för dessa olika delar, ävensom ventilationsfrågor och dithörande.

Som slutledning av dessa undersökningar göres så ett försök att utforma förebildliga köksplaner och visas ritningsexempel på sådana för olika lägenhetstyper och byggnadssätt, med hänsyn samtidigt tagen till befintligheten av ekonomiutrymmen utom köket, eller lägenheten, sociala förhållanden, gemensamma nyttigheter (kollektiv) o. s. v. En sammanfattning av synpunkter å kökets inredning, nyttig för värdesättning och kritik av projekterade eller utförda kök, meddelas även. Slutligen en påminnelse om vikten av bostadens och hemmets rätta underhåll och skötsel samt riktlinjer för fortsatt upplysnings- och propagandaarbete för allt vad till den goda och sunda folkbostaden hör.

Arkitekt Osvald ALMQVIST

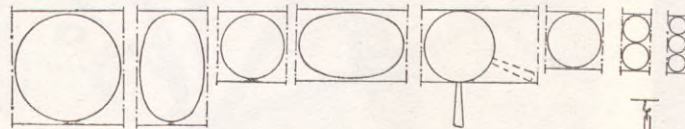

Det fria utrymmet för arbetsrörelser måste vara tillräckligt.

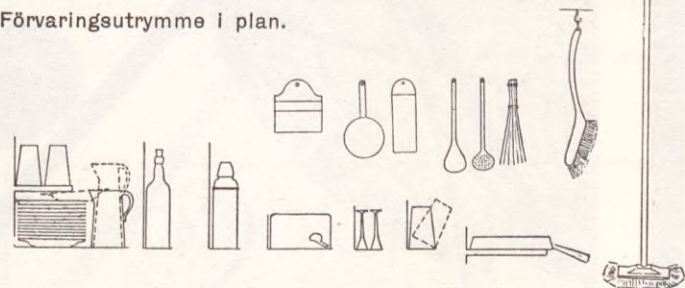

Största räckhöjd, bekväm räckhöjd, inställningshöjd, arbetshöjd bestämmas av kvinnans medellängd

Om avloppsträtt kan placeras lågt underlättar detta arbetet.

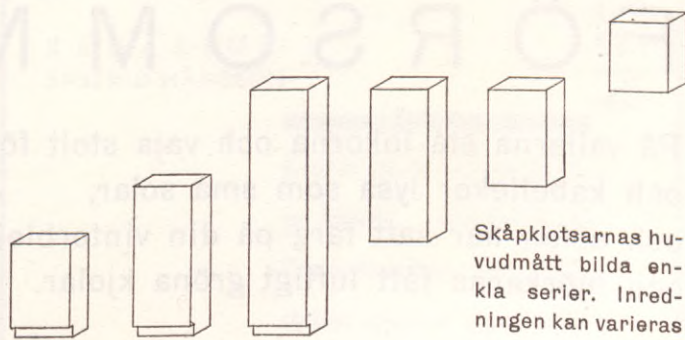
Förvaringsutrymme i plan.

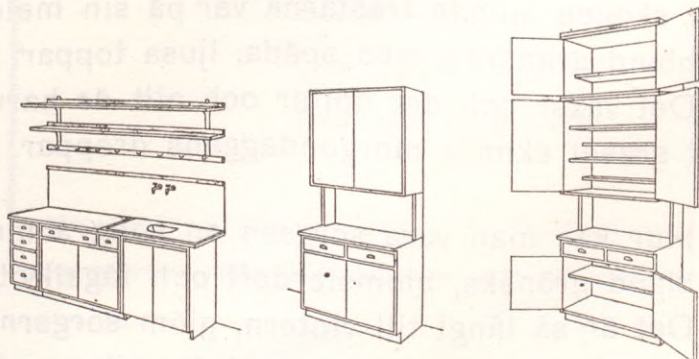
Förvaringsutrymme i höjdded.

Olika bränslen ge olika spistyper med olika placering och utrymmesbehov.

Skåpklotsarnas huvudmått bilda enkla serier. Inredningen kan varieras

Skåpklotsarna kunna kombineras på en mångfald sätt efter olika bostäders behov.

Foto av Willy Zielhe.

Bothild LYSHOLM

FÖRSOMMAR

På vallarna stå lokorna och vaja stolt för vind,
och kabellekor lysa som små solar,
och solen har satt färg på din vinterbleka kind,
och björkarna fått luftigt gröna kjolar.

I skogen sjunga trastarna var på sin melodi
bland granarna med späda, ljusa toppar.
Det växer och det doftar och allt är harmoni.
I gräset skimra morgondaggens droppar.

Hur kan man vara sorgsen en solig sommandag
bland grönska, blomsterdoft och fågelkvitter.
Det är så långt till vintern, glöm sorgerna ett slag
och låt bekymren flyga bäst de gitter.

EN SAGA

Av Ragnhild PRIM

Fruentimret höll på med vårstädning i garderoberna. Det var inget slary med den städningen, allt synades noga, borstades, skakades, snoddes i tidningspapper eller hängdes i malpåsar, ty fruentimret var en ordentlig människa, som visste att man fick ingenting för ingenting och att det man spar det har man.

Fruentimret hade hållit på en bra stund och vänt och vridit på trasorna, allt var framrivet ur garderoberna och alla fönsterkrokar fullhängda med plagg, som skulle vädras i solen. Alla stackars malfamiljer hade en hemsökelsens dag, liktydig med en jordbävning eller liknande katastrof i människotillvaron. Men det kommer nya marlar efter varje vårrengöring, liksom det kommer nya människor efter varje jordbävning och vulkanutbrott. Snart är allt sig likt igen.

Så blev fruentimret trött, tog sig en kaffepaus, och efter dess slut fortsatte hon att borsta och damma klädtrasorna. Till sist stötte hon på en bunt gamla herrstrumpor, som hon inte för sitt liv kunde begripa vad hon skulle göra med. Saken var nämligen den att i hela bunten fanns inte ett ordentligt par, fast varenda strumpa annars var tämligen hel och användbar. Fruentimret funderade skarpt och till sist fann hon lösningen på gåtan. Allting råkar ju vara förgängligt, inte minst strumpor, och här var det naturligtvis så, att ena strumpan av varje par, trots alla tålmodiga omsorger, nöts ut till den grad, att ingen lagning längre var möjlig. Men de något så när hela strumporna hade hon i alla fall spart på i hopp om att de dock kunde komma till användning någon gång. Här stod hon nu med hela bunten omåka strumpor, och kunde inte komma till klarhet om huruvida det var lönt att fortfarande spara på skräpet eller om hon, så gott först som sist, skulle besluta sig för att slänga alltihop i sopnedkastet. Den ytterligare möjligheten, att få sin man att gå med omåka strumpor, kunde hon nämligen, sorgligt att säga, inte hoppas på.

Det var tämligen långt lidet på eftermiddagen, fruentimret var ganska utschasat efter att ha stått i och grejat från tidigt på morgonen, och när hon nu såg på klockan upptäckte hon att det var hög tid att sätta på middagsmaten. Det förklarar att hon trött och irriterad som hon var, gnodde ut i farstun och slängde hela bunten i sopnedkastet. Sen är det egentligen ingenting mer att säga om vad fruentimret tog sig

till den dagen. Hon lagade väl mat, åt och hängde sen in alla de vädrade och dammade klädtrasorna i garderoberna igen samt gick sedan till vila, nöjd och belåten med sig själv och allt vad hon hunnit med och utträttat under dagens lopp.

Men tidigt påföljande morgon kom Efraim, en arbetslös fan, larvande från det håll, där han hållit till under natten, utan annat mål för sitt vandrande än att gå och gå tills klockan blivit så pass, att han kunde riskera ringa på någon dörr och kanske få en slant till en kopp kaffe att värma upp innanmätet med. Vårsolen sken och sken, men Efraim bara frös och frös, både inifrån och utifrån. Hela hans själ skrek av olust och obehag, han var gråtfärdig av motvilja mot denna nya dag, som låg framför honom, trist och tröstlös som många föregående dagar. Så kom det sig att Efraim under sin vandring råkade passera det hus, där fruntimret bodde, och därifrån ett par karlar just voro i färd med att bära ut soptunnan.

Efraim kände att han måste få kontakt på något sätt med den övriga, den riktiga, den arbetande delen av mänskligheten.

Han stannade och slog upp språklädan.

— Ni har det bra ni, sade han och suckade — tänk att få stiga ur en riktig säng

på morron, dra på sej varma kläder, dricka varmt kaffe å så veta att där står en massa soptunnor överallt å väntar på att just ni ska komma å tömma dom. En annan stackare — titta — inte en skjorta på kroppen å inte ett par strumpor på fötterna...

Sopkarlen tittade flyktigt — jo, mycket riktigt, karlstackarn hade varken skjorta eller strumpor under den trasiga kostymen. Nåja, det var han då inte ensam om i de här tiderna. Han återgick till soporna, men så fick han plötsligt syn på något.

— Strumpor, sade han och grinade till — strumpor tycks det finnas gott om, här har ni en hel bunt. Han fiskade upp bunten ur avfallet och slängde den till Efraim, som blev så häpen att han bara tog emot och lomade iväg utan att säga så mycket som tack.

Han gick ut på Gärdet och satte sig på en kulle, där solen sken särskilt varm och praktigt, löste upp snöret och började granska sin egendom. Nio stycken riktigt varma, nästan hela strumpor, de va väl så tursamt så man trodde de va lögn. Va gjorde de honom att gå med omaka strumpor, sån högfärd hade då för längesen gått ur honom. Han drog av sig först den ena trasiga skon och så den andra, satt och värmd e fötterna en stund i solen, valde så

omsorgsfullt ut de två bästa strumpor han fick tag på och drog dem på sig. Den ena var svart och den andra brunspräcklig, och när han suttit en stund valde han ut ytterligare två strumpor och drog dem utanpå de andra. Ändå hade han fem strumpor kvar att stoppa innanför västen, så hade han nästan en ylleskjorta också på köpet. Litet trångt blev det ju i skorna, men vad gjorde det, man var upplädd, man var nästan som alla andra människor med strumpor och allting. Magen knorrade och skrek fortfarande, både av köld och hunger, men tillvaron var inte längre så hopplös, man hade mod att genast gå och ringa på vilken dörr som helst i den säkra förvisningen att en sån här dag, som började så lyckosamt, skulle det nog bli både kaffe och en slant till dopp dessutom.

Men fruntimret, som nu var ordentligt utvilad, hade redan börjat ångra att hon kastat bort så många rara praktiga strumpor, man kunde väl ha använt dem att polera silvret med om inte annat. Hon funderade nästan på att ringa till renhållningsverket och be att få bunten tillbaka. Fast det kanske skulle vara att vålla väl mycket besvär för så litet — det insåg till och med hon.

Ragnhild PRIM

Hela familjen

är förtjust i sina
vackra präktiga
underkläder och
strumpor från

**Kooperativa
Syfabriken Linnéa**

Barnhusgatan 20

FACKFÖRENINGENS

ROREISEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår... kronor 3: 15.

Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

RES GÖTA KANAL!

UPPMÄRKSAMHET

Av VERA INBER

När höstdagen sänkte sig ner försvann Moskvafloden. Under broarna kvarstannade en luftig blåaktig väg som återgav svartgyllene trädgårdar, skorstenar, tak, kupoler — Moskvas säregna tyngd.

Sedan smälte solnedgången och övergick i natt. Månen steg upp mellan skorstenarna och drog samman stadens utsuddade konturer med sin glaskyla. Midnatt inträdde, klingande som fallande droppar i ett tomt rum.

Författaren som stod på bron grep reservoarpennan som en revolver då han hörde avlägset droppande steg. Författaren älskade nattmöten.

En man kom från Samoskvoretjie. Han gick över bron och njöt synbarligen av asfaltens glatthet. Författaren tog fram en cigarrett och gjorde sig beredd att be om en tändsticka — det var hans sätt att börja ett samtal.

Och då mannen var helt nära den otända cigarretten sade författaren:

— Förlåt, har ni kanske en tändsticka?

— Jag röker inte, svarade mannen med förunderligt patos. Jag kommer aldrig mer att röka. Jag skulle råda dig att sluta upp. Författaren som så oväntat funnit en vän närmade sig mannen från vänster sida, från hjärtats sida, och trängde honom skickligt till barriären. Nu stodo de båda mitt på bron, där livbojen var fäst, och sågo tillsammans ner i det svarta vattnet, fyllt av speglade stjärnor. Och mannen som oförberedd gripits av stjärnorna, tystnaden och ensamheten, vektade, öppnade sig och började berätta sin historia. Men innan han började berätta förbluffade han författaren med en handling: han drog fram det vänstra ögat ur ögonhålan, andades på det, gned det mot armen och satte in det igen. Några sekunder glänste ögat i handen — det var lika ovanligt som ett hjärta på ett fat.

— Var har ni mist det, frågade författaren.

— Vid fronten, svarade mannen med bitter lidelse.

— Västfronten? frågade författaren, glad åt mötet.

— Nej, kulturfronten, svarade mannen. Kulturfronten, kamrat, det kan du skriva upp. Jag har förlorat det för den franska revolutionshjälten. Självt är jag före detta rörmokare, det kan du också komma ihåg. Och nu är jag en ensam proletär av den sorten som inte förenar sig utan går under.

Författaren sade ingenting. Av gammal erfarenhet visste han att en människa som

börjar tala om sig själv inte hejdar sig förrän han kommer fram till huvudsaken.

Jag ska inte nämna stadens namn, för jag skäms för den. Jag ska bara säga att den ligger öster om det röda Moskva vid en vedervärdig flod där blodiglar gör medborgarna vansinniga. Före revolutionen tänkte ingen på den saken — snarare tvärtom. Befolkningen samlade dem i flaskor och sedan skickades de ut över hela landet. Vår blodigel känner jag igen var jag än träffar den på formen och sugkraften. Men under oktobers stora arbetsdag hanns vi upp av omvälvningen och vid båtägarnas och fiskarnas första sammanträde föreslog jag att man skulle omskapa staden. — Det är en skam, sa jag, att en revolutionsperiod ska befatta sig med att fiska i grumligt vatten, och till på köpet blod-sugande insekter som inte har sin gelike ifråga om nedrig skapnad.

Då reste sig en fundamental fiskaryngling som var alldeles rasande för att jag förtalat deras flod och gav följande skäl.

— Om man inte samlar dem i buteljer, sa han, så kommer de att äta upp er och era föräldrar och till och med hästarna. Det sa han och sen satte han sig.

Då reste jag mig igen och gjorde följande framställning: ingen skulle bada i floden tills rovdjuret dött på grund av bristande näring.

— Och var ska man tvätta sig, din torsk! skrek fiskarhustrurna.

— Ha tålmod, sa jag.

Och då drog jag fram det viktigaste förslaget som jag haft i sikte redan när jag först framträdde. Och det var att bygga ett bad för de breda massorna, uppkallat efter Marat. För ser du, kamrat, det fanns egentligen inget bad i vår stad.

Då de fick höra om badet blev det tyst. Och jag fortsatte. Jag utlade min plan med alla beräkningar. Till badet föreslog jag gästgivargården "Vita Björnen", där folk söp sig så fulla att de grät.

— Tänk, sa jag så vackert att det på denna plats där människor drack sig fulla så att de grät ska flyta rent vatten i stället för vodka.

Jag gick ännu längre, jag föreslog avgiftsfria rörledningsarbeten, ja, jag var inte rädd för mödan för jag älskade min stad, som jag inte vill nämna vid namn nu. "Björnen" som jag studerat noga hade jag för avsikt att ombilda till en sportbyggnad med bad och dusch.

— Tänk bara, sa jag.

Och alla tänkte och gav sitt bifall.

Men innan vi hunnit bära ut ens en samovar ur "Björnen" inträdde inbördeskriget och jag gick till fronten. Jag ska inte berättas om den saken. Jag kan bara säga att jag kom tillbaka utan sprickor och flisor, sår eller skråmor. När jag kom hem frågade jag redan på stationen en okänd person om badet var öppet på tisdagar, så säker var jag på min sak. Men den främmande människan skrattade mig rakt i ansiktet och pekade på den där floden.

— Jag får väl tacka då, sa jag.

"Röda Björnen", som följt efter Vita björnen lyckades jag få avskaffad och man började installera badet.

Kamrat, det var färdigt till oktoberfestligheterna. Jag lade själv rören och jag ska säga att om badet hade levat så hade man kommit till oss från Kreml för att beundra våra duschordningar.

När badet, som uppkallats efter Marat, öppnades, samlade sig representanter från fiskarförbundet, kulturavdelningen, frivilliga brandkåren och andra samhällsorganisationer. Maten serverades i förstugan till badet.

Vår brandchef, en hänförd kämpe, höll det första talet:

— Ner med brännvinet och leve vattnet! sa han och tog ett glas vodka.

Sedan anslöt sig alla de andra.

Kort och gott, min vän, medan vi festade kom olyckan. Eldaren, en glad spec¹, som ville visa hur skicklig han var i arbetet, hade tänt i ugnen. Han gick bort på en liten stund och när han kom tillbaka gick elden emot honom, som ett rött djur gick elden på bakbenen över hela badet och grep med sin tass efter var och en som kom i närheten. Man störtade till kranarna och duscharna men det kom inget vatten. Jag själv hade glömt var jag stängt av det och kunde inte komma ihåg det i den stunden.

Mannen tystnade.

— Hur gick det sen? frågade författaren försiktigt, rädd att med en liten sten sätta en hel lavin av minnen i rörelse.

— Sen? Brandchefen begrovs med musik och brandsoldaterna gick i gravföljet. Fiskarnas delegat fick ett sår i skuldran, och en brinnande bjälke slog ut mitt öga, proletärens och kämpens vaksamma öga. Kamrat, det är bittert. Vårt liv är mäktigt men vi lever ouppmärksam. Elden bränner oss, spriten fördärvar oss. Så är det. Elden bränner oss, spriten fördärvar oss. Våra sittande själar har ännu inte kommit i svängning. Man ska inte vänta

¹ Spec = kvalificerad arbetare.

Carnusol rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

en dag och inte sova en natt och man måste ta sig själv i kragen. Jag säger det till dig, min vän, och du ska slänga det till tusendens öron om du kan.

— Det kan jag, sade författaren och grep pennan. Är det allt?

— Nej, inte än. Du kan få höra mera om oppmärksamhet. Jag ska berätta hur man remonterade mitt öga.

Jag kom till sjukhuset med en lapp. Förståndaren kom fram till mig, han hade själv bara ett ben, han var själv sjuk. Han läste min lapp och sa:

— I nuvarande stund har vi inte det ögonnumret på lager. Men om ni vill kan vi installera en käke om fyra månader.

Jag sa två tre ord till dem. Då förstod de att det var en allvarlig sak och skrev till Moskva och fordrade den nödvändiga delen av organismen. Men tiden gick och gick. Det var redan höst, sulorna plaskade och jag gick omkring där som en halvinvalid av rutten kategori.

Äntligen anlände mitt öga från Moskva. De placerade mig med ansiktet mot ljuset, doktorn tvättade ögonhålan, satte in ögat och sträckte fram spegeln till mig för att jag skulle titta i den. Jag såg mig själv i den, och kan du tro mig, kamrat, jag sa inte ett ord. Ett vansinnigt uttryck glodde på mig ur spegeln: mitt ena öga, det medfödda, är brunt, det andra, Moskvaögat, ljusblått som en tekanna.

— Hur ska det uppfattas? sa jag och kände inte igen min egen röst.

Men doktorn svarade:

— Det är ingenting att oro sig över. Det är Sovjets standardöga för Centralryssland. Det finns inga andra.

— Och hur gick det sen? frågade författaren.

— Varför frågar du det? Kan man leva rättlinigt i denna allmänna splittring? Jag började snegla på allt och nu stupar min väg. Och jag var ändå en man med rättliniga synpunkter och renliga vanor. Ett bad byggde jag, uppkallat efter Marat, och nu är jag trasproletär — ser du min rock. Jag dricker om ett tillfälle yppar sig, men röker, det gör jag inte. Jag kan inte se eld, inte ens en liten låga. Titta bara på mig.

Den talande vände ansiktet mot månen liksom läkaren en gång vänt hans ansikte mot ljuset. Och författaren fick se något som han inte observerat tidigare: skelande, olikfärgade ögon.

Vid denna tidpunkt hade natten skridit fram och Stora Björn förflyttat sig som en sävlig växelspak.

— Adjö, sade mannen. Kommer du ihåg allt nu?

— Jo, det gör jag. Badet, uppkallat efter Robespierre, sedan fronten, sedan...

— Nu har du blandat ihop det. Du har förväxlat allt, svarade mannen förebrående. Vad har Robespierre med saken att göra? Han var en landhjärte, men Marat dog i ett badkar, och därför har också

EN HÄRLIG KÄNSLA av välbefinnande

Och så välgörande tack vare Gahns FARÉNA!

Vilken härlig känsla att få sträcka ut sig i solen och låta de livgivande solstrålarna smeka kroppen — giva hälsa och kraft.

Den största behållningen av solbadet får kroppen om den före och under solbestrålningen ingnides med Gahns Faréna olja eller friluftscrème. Huden blir mera motståndskraftig och den friska,

solbrända färgtonen skapas hastigare och vackrare.

Obehagliga verkningar av sveda, irritation och hudavflagnig förhindras och hyn bibehåller sin spänst och mjukhet även efter badsångens slut.

Under heta dagar verkar friluftscrème svalkande och skyddar huden mot att bli för hårt uttorkad. Mulna, kalla och blåsiga dagar skyddar Faréna oljan mot för stark avkylning.

FARÉNA
OLJA
FRILUFTSCRÈME
HAVRECRÈME

badet uppkallats efter honom. Uppmärksamhet, uppmärksamhet, min vän. Och han fortsatte över bron. Författaren väntade tills stegen dött bort

och gick sedan genom den sovande staden medan han tänkte på raka och urspårade liv. Och han undrade till vilken av dessa två kategorier man kunde räkna hans eget.

(Forts. från sid. 10.)

"neutrala" styrelse en kommunist. Tog man med en socialdemokrat var det storartat nog.

Från södra kristliga föreningen för unga kvinnor har i dagarna till stockholmskor i framskjuten ställning utgått uppmaningar om anslutning och penningbidrag. I dessa brev ordas vitt och brett om hur politiskt neutral organisationen är och hur den i kraft av detta vill söka samla kvinnorna till värn av fosterlandet. Men på nästa rad går man till ett häftigt och virrigt angrepp på socialdemokratien, dessa som vill riva ner för att "gillra" upp ett nytt samhälle.

Kvinnorna i Allmänna valmansförbundet lära — enligt vad vi förspott — ej i någon större utsträckning vara vän av förbundets nya

ute ifrån påverkade aktiviseringsmetoder, men i sin osjälvständighet säga de sig att denna nya anda är måhända nödvändig och att deras sak endast är att resignera och följa med i galoppen. Denna tjänande syster är ett ypperligt redskap. Löjtnant Wilcke förklarade också redan för några år sedan att Nationella ungdomsförbundet till mycket stor del hade kvinnorna att tacka för sin styrka — utan kvinnornas ihärdiga, oförtrutna tjänande skulle rörelsen inte kommit så långt. Och var är Open-doorrörelsen i denna stund? Varför förhåller den sig så tyst, då de vakna hårt kämpande kvinnorna äro nära att knäckas av det oerhörda slag som Hitler och hans män rikta mot kvinnornas människovärde. "Endast i undantagsfall skall kvinnan äga

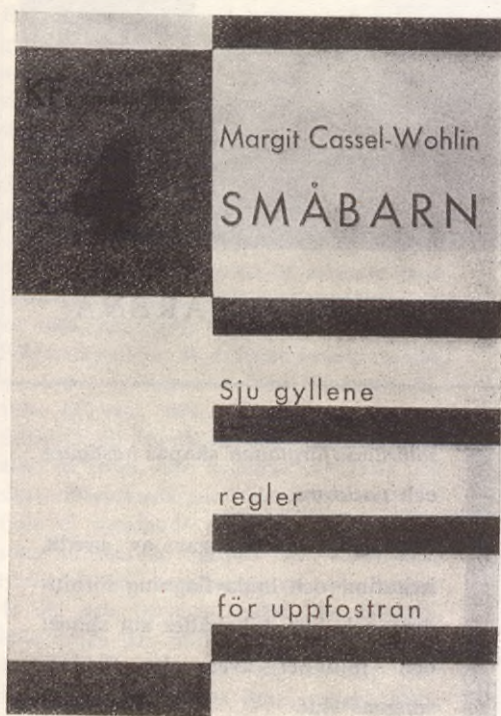
medborgarrätt". Och detta i en stund när kvinnorna börjat tillägna sig ett grepp om de politiska uppgifterna, vunnit erfarenheter, vilka skulle kunna stödja dem i hävdandet av sin egenart inom det politiska livet.

Lyser inte som en stråle i mörkret den svenska statsministerns vid de skånska arbetarkvinnornas nyligen timade tjugofemårsjubileum uttalande förhoppning: att det skall komma en tid, då vi i medborgerligt avseende icke längre tala om kvinnor och män utan endast om medborgare, ett begrepp, vilket måste innebära, att kvinnorna då fått sitt verkliga erkännande icke bara som väljare utan också som positiva medarbetare i samhället med möjligheter att på olika områden göra sina insatser, vilket i sin tur innebär att samhället då äntligen lärt sig förstå att tillgodogöra sig denna oerhörda rika kraftkälla inom vårt samhällsliv. De socialdemokratiska kvinnorna ha svarat med den stolta förklaring som återfinnes på sid. 5 i detta nummer.

Hur starkt ansvarsfulla och målmedvetna de socialdemokratiska kvinnorna äro visar även deras till riksdagens särskilda utskott gjorda vädjan i arbetslöshetsfrågan, en vädjan vari 53.000 kvinnor instämt. De 53.000 rösterna säga: "Om riksdagen avvisar regeringsförslagen, komma känslor av djupaste förtvivlan och övergivenhet att hemsöka tusentals svenska hem. De arbetslösa och deras familjer skulle då ha att se fram emot ännu större nöd, ännu svårare umbäranden, ännu djupare bekymmer. Husmödrarna ha i det längsta kämpat mot den oförvållade arbetslöshetens följder. De ha genom de mest hjältemodiga ansträngningar sökt hålla hemmen samman och vädja till riksdagen att lämna sitt bifall till regeringens förslag i arbetslöshetsfrågan."

Av denna översikt framgår att det är de socialdemokratiska kvinnorna som sitta inne med den kraft som insikter och målmedvetenhet ge. Det måste skärpa deras ansvarskänsla och stärka deras ansträngningar att motverka den ödesdigra okunnigheten och räddhågan inom den svenska kvinnovärlden. **KAJ**

TILL FÖLJD av anhopningen av aktuella artiklar har följetongen Klyftan måst ställas över till nästa nummer.

75 öre i varje bokhandel

Läs
småbarnsboken,
mammal

AB

EN BILD FRÅN
majdemonstratio-
nen i Stockholm.

Arbetarkvinnorna demonstrerar

Bland de stora leden av i hem och fabriker arbetande kvinnor ha händelserna i Tyskland framkallat en anmärkningsvärt stegrad aktivitet. Redan kvinnodagen blev som meddelades i majnumret en kvinnomönstring som aldrig tillförne. Nära 75.000 kvinnor mötte upp under de röda banéren och betygade med hänförelse sin vilja till socialism. Cirka 85 nya kvinnoklubbar kommo till.

I förstamajdemonstrationerna intog kvinnokolonerna en påfallande större plats än tidigare.

En samma entusiasm och iver har präglat de socialdemokratiska kvinnoklubbarnas under de senaste veckorna hållna årskonferenser. Huvudtalarnas ämne har varit Kvinnorna och samhällsproblemen.

Västerbottens kvinnodistrikt slöt sitt årsmöte i Umeå med parad för fanan, varefter ett kraftigt besvarat leve utbringades för den röda fanan, symbolen för socialdemokratins frihetskamp.

Flertalet av mötena ha slutat med en allas försäkran om att skynda till värn av demokratin. Dessförinnan ha många kon-

ferenser gjort mycket bestämda uttalanden mot olika företeelser, som äga samband med den dagspolitiska situationen, uttalanden, som äro övertygande vittnesbörd om mentaliteten just nu bland Sveriges arbetarkvinnor.

Så t. ex. ha Södermanlands socialdemokratiska kvinnor, samlade till årskonferens i Malmköping, diskuterat det märkbara tecken i tiden att uniformera de olika politiska organisationernas medlemmar. Enhälligt beslöt konferensen sig för följande uttalande:

"Den militära andan har en viss benägenhet att följa med uniformen. En uniform uppmärksammas, den hetsar, den eggjar upp stridsandan, den klassifierar ungdomen. Lidelserna komma ofta i svallning. I ett demokratiskt land med utpräglad fredsvilja böra alla militära fasoner vara bannlysta i vårt organisationsarbete. Då nu vissa tecken visat sig att den tyska militära andan skall inplanteras även hos oss, vilja vi med hänvisning till händelserna där ute i diktaturländerna, vädja till regeringen, att med lämpliga åtgärder hindra

en utbredning av uniformbruket, som eventuellt kan få otrevliga följder."

Det tidigare omnämnda mötet i Umeå antog enhälligt ett uttalande, i vilket konferensen protesterade mot diktaturpartiernas mot arbetarrörelsens syften och mål fientliga planer.

Med anledning av det tyska regeringsrådet Bogs uttalande beslöt Malmö östra socialdemokratiska kvinnoklubb vid sitt majmöte följande resolution.

Vi uttala vår kraftigaste protest och djupa indignation över de ord, som det tyska regeringsrådet Bog föllt vid en pressmottagning i Köpenhamn om en tysk kvinnlig f. d. socialdemokratisk riksdagsledamot fru Jakowski. Hans uttalande: "Om någon förtjänar smörj — kommunist eller socialdemokrat — så är det fru Jakowski, det kan ni gärna berätta för vem som helst." Detta yttrande avslöjar en sådan råhet och okultur, att alla demokratiska kvinnor spontant måste taga avstånd från den regim, som denne hr Bog är utsänd att representera.

Det gäller med trängande nödvändighet att göra demokratin arbetsduglig, och detta kräver allas medverkan.

De sociala frågorna ha ju alltid tagit ett stort utrymme på de socialdemokratiska kvinnornas mötesprogram. Årsmötena denna gången har fört fram dem med förnyad kraft och målmedvetenhet. Enbart vid Skånedistriktets tjugufemte årskonferens framställdes följande krav och önskingar

Bättre skolbibliotek.

Skolbibliotekens värde för barnens undervisning är numera allmänt erkänt. Det måste därför vara av stor betydelse, att biblioteken i fråga äga ett bokbestånd, som någorlunda motsvarar de fordringar man äger rätt att ställa på dem. Att så ej är förhållandet — framför allt då det gäller skolbiblioteken å landsbygden, vilka ovedersägligen i stor utsträckning innehålla för barnen olämplig litteratur — är ofta konstaterat.

Vi bedja därför få framföra den hemställan, att skolöverstyrelsen snarast möjligt måtte vidtaga de mått och steg, som kunna anses nödvändiga för att få denna sak ordnad i överensstämmelse med vår tids krav på uppfostrans och undervisningens område.

Handledning för undervisning i sexualhygien.

Den tid, i vilken vi leva, ropar allt kraftigare på hjälp åt vår ungdom icke minst beträffande de problem, som röra sexualitet. Erfarenheten talar i detta avseende ett språk, som även den minst lyhörde tvingas att lyssna till. Läkare och pedagoger äro också i stort sett ense om värdet, ja nödvändigheten av att en vederhäftig, saklig och etiskt betonad undervisning gällande dessa spörsmål lämnas åt barn och ungdom. Det synes oss därför vara en ofrånkomlig plikt för dem, som hava skolans ledning i sin hand, att verka för, att denna fråga får en tillfredsställande lösning.

Vi efterlysa en auktoriserad handledning i ämnet, som för såväl föräldrar som lärare skulle vara en värdefull hjälp. Särskilt vilja vi framhålla vikten av att undervisning i sexualhygien lämnas i alla fortsättningskolor inom vårt land.

Utredning om t. b. c.-vården i olika län.

Konferensen uppdrog åt distriktsstyrelsen att företa en utredning av förhållandena beträffande tuberkulosvården inom olika landskapsområden samt på basis av denna utredning söka få fram

ett lämpligt tillvägagångssätt för att till rätt forum föra fram frågan om uppförande av sjukvårdsanstalter för obotligt lungsjuka.

Hemsysstrar.

Svedalaklubbens motion om statsanslag till kommunalt anställda hemsysstrar föranledde tillsättandet av en kommitté — Signe Höjer, Olivia Nordgren och Ida Svensson — med uppgift att undersöka möjligheterna för en effektiv hemsyssterverksamhet.

Den livaktiga Svedalaklubben

planerar en särskild fond för sociala ändamål: hjälp till nödställda, beklädnad och bespisning av behövande barn etc. Klubbmedlemmen Cecilia Olsson har egenhändigt konstvävt en kudde, som nu håller på att lottas ut. Medlen härför skola bilda grundplåt till fonden. Klubbens vid varje möte förekommande sparbössa skall ge bidrag i fortsättningen.

Klubben har redan hunnit ta initiativ till skolbarnsbespisning, vilken sedermera även vunnit stöd från såväl köpingen som landskommunen. Men dessutom har klubben lyckats samla in på bidragslistor c:a kr. 500 till bespisning av ytterligare 26 barn. Dessa erhålla dagligen en halv liter söt mjölk på plomberad flaska jämte ett smörgåspaket. Medlemmarna turas om att vara oavlönade smörgåsnissar.

Ökad nykterhetsundervisning i skolorna. Sexualhygien, obligatoriskt ämne.

Älvsborgs läns norra socialdemokratiska kvinnodistrikt ha gjort framställning om ökad nykterhetsundervisning i skolorna. Dessutom gjort följande uttalande i sexualfrågan.

"Vi anse, att det icke är en dag för tidigt, att sexualhygien blir obligatoriskt ämne vid våra folkskolor. Denna viktiga sak kräver ett snart avgörande.

För det andra rikta vi oss mot preventivlagen och fordra densammans avskaffande. Vi stöja på det livligaste gjorda uttalanden i den riktningen."

Moderna bostäder.

Hallands kvinnor ha vid ett stort kamratmöte i Halmstad haft ett föredrag av arkitekt Rudolf Hall, Göteborg, över ämnet "Moderna bostäder". I föredraget, till vilket vi senare torde få tillfälle återkomma, påvisade hr Hall betydelsen av sunda och ändamålsenliga bostäder och gav en hel del sakkunniga upplysningar och råd hur en bostad bör vara beskaffad för att fylla detta krav. Vidare redogjordes för de moderna principer beträffande ordnandet av bebyggelsen i nutida samhällen. Ett särskilt erkännande lämnades åt den typ som innebär avgjorda fördelar framför det tyska systemet som går ut på att förlägga bostadskvarteren runt kring ett centrum. Talaren avtackades med kraftiga applåder, varefter framställdes en rad frågor rörande bostadsproblemet, som arkitekt Hall besvarade.

Hemsjukvård.

Köpingsklubben har tillsammans med A. B. F. och Röda Korset anordnat en kurs i hemsjukvård. 59 elever ha deltagit fördelade på 3 grupper. Intresset för kursen har varit mycket stort, både från kursledarinnans och elevernas sida.

Fruktullarna

föranleder fortfarande diskussioner ute i klubbarna. Göteborgs socialdemokratiska kvinnoklubb har t. o. m. ordnat en förnämlig fruktutställning som synes av bilden å sid. 30.

(Forts. å sid. 30.)

Titta Mamma så fin

— och den blev blank me' detsamma me' Nobless.

Lillan kan också borsta med Nobless — det är den, som med tunn påstrykning fortast och lättast ger en hög, vacker och varaktig glans.

Nobless är så sammansatt, att den dessutom verkar välgörande på lädret. Det betyder att med Nobless bevara Edra skor sin elegans länge.

Köp alltid NOBLESS — den finns i 12 färger.

Säljes överallt
å 35 o. 45 öre
pr burk.

Nobless

Svensk skokräm för svenska skor.

F. AHLGREN'S TEKNISKA FABRIK, GEFLE

Nya kulörta skor
putsas hälst med
NYAL. Flytande,
(färglös). Pr fl.
40 öre och 1 kr.

»Det gäller för oss att oförtröttligt i praktiken bygga upp ett bättre samhälle. På tusen punkter kräves er medverkan.»

NYA FANOR

Från faninvigningen i Sandviken.

Från Partilleklubben förklaras anspråkslöst att densamma inte hunnit med så mycket under de tre år den existerat, men klubben har i alla fall redan nu representanter i såväl municipal- som kyrko-

fullmäktige förutom en del andra kommunala institutioner. Intresset för klubben och dess verksamhet är i starkt stigande. Under kvinnodagskampanjen vann den ett tiotal nya medlemmar. Det rådde också jubel och optimism när klubben nyligen kunde inviga sitt första samlingstec-ken. I anslutning till denna tilldragelse uttalade klubben en önskan att genom Morgonbris till alla förbundskamraterna i landet få sända en hälsning med förhoppning om att de i dessa tider av oro och strid stå eniga i värnandet av demokratin. Ledamöter i fankommittén ha varit fruarna Hilma Gustavsson, Gunhild, Emma och Ingeborg Johansson samt Berta Larsson, vilka äro värda ett ärligt tack för det uppoffrande och krävande arbete de nedlagt för klubbens fana.

Lund har klubben även haft en feststäm-
d faninvigning. Också här visade det

sig att den kommitté, som haft sig ålagd att ställa om fanan, gjort från sig saken på ett förträffligt sätt. Särskilt förtjänar att erinras om hur klubbmedlemmen, fru Rosén, en gång genom att energiskt sälja Morgonbris och avsätta provisionen till en fanfond, åstadkommit den grundplåt, som nu gjort det möjligt för klubben att erhålla en ny fana.

Sandvikskamraternas fana breddes första gången ut på ett av arbetarkommu-nen anordnat samkväm med många hundra deltagare. Ceremonien blev för många av de närvarande en gripande stund, som sent kommer att glömmas. Anna Åberg talade några inspirerande och välformade ord om den nya fanan som kvinnornas samlingstec-ken samt utbringade ett fyrfaldigt kraftigt besvarat leve för socialdemokratien och kvinnörelsen.

Hälsobostäder, stadsplan, skolväsende, överallt står strid mellan gammal och ny civilisation. Överallt kunna vi bygga upp ett socialismens samhälle.

Första spadtaget för grunden till den andra morgonbrishyddan vid Odinsala.

Nu ett år efter Morgonbris enquete om husmödrarnas semestermöjligheter kan man titta tillbaka på vad som hunnits med under denna relativt korta tid. På en mängd platser i landet ha kvinnoklubbar och andra arbetarorganisationer tagit upp frågan till grundlig behandling, konstaterar Ny Tids kvinnliga medarbetare. Man har varit överens om att semester åt husmödrarna är ett krav av stor betydelse både för hustrurna själva och inte minst för barnen. Deras uppfostran måste i högsta grad bli lidande av att modern är slut till kropp och själ. På många platser ha föreningarna anslagit grundplåtar till semesterhem från sina magra kassor. Det visar att viljan är god och att handlingarna måste bära frukt. Lite var stans planerar man nu uppförande av semesterhyddor och på många ställen har det redan lyckats genom outtröttligt och uppoffrande arbete att skaffa medel för inköp av sommarvillor, som sedan inretts lämpligt för semesterhemsbruk.

MORS SEMESTERBY VID VÄSTKUSTEN

I Göteborg ha de socialdemokratiska kvinnorna gått i bräsch för semesterhemskolonien vid Odinsala. Bilden härövan återger Hedvig Johansson, när hon den första vårsöndagen tog det första spadtaget på de två nya hyddor, som komma att uppföras under den närmaste tiden. Odinsala blir den allra ljuvligaste semesterplats, som någon husmor kunnat drömma om. Saltvattnet bara ett stenkast från stugorna, den vackra slutningen med gräs och om det blir för solhett kan man få skugga under de välformade enarna och i den djupa skogen. Det är alltså en idealplats för semesterfirare.

Och stugorna. Kan det tänkas något bättre för husmödrarna än att få komma ut och bo i nya hus, modernt uppförda och inredda. Att få pröva hälsobostäderna för att sedan, var och en i sin stad arbeta på att få till stånd bättre bostadsförhållanden. Att semesterhemmet kommer att vara nära förbundet med pro-

SEMESTER

Nya sommarhyddor för husmödrar planeras

duktionsskolan har ju den fördelen att de kvinnor som inte helt vilja ge sig solen och saltvattnet i våld kunna få vara med om föreläsningar och diskussioner. Det är också meningen att på semesterhemmet skall finnas tillgång till böcker och till goda föreläsningar i ämnen som kunna intressera husmödrarna. Naturligtvis ha semesterfirarna sin fullkomliga frihet att deltaga eller låta bli. Så måste det vara. Semesterhemmet skall heller inte bli förbehållet någon särskild grupp utan stå öppet för alla kvinnor. De som allra bäst behöva semester böra få företräde.

SOMMARHEM I YSTADS SANDSKOG

Malmö östra kvinnoklubb har förhyrt en villa i Ystads sandskog i avsikt att här under sommaren bereda semestervila åt sina medlemmar. Klubben har även anslagit ett mindre belopp till sago- stundsrelsens semesterhem.

MORGONBRISHYDDA I VÄSTERGÖTLAND

Förutom de i tidigare nummer av Morgonbris omnämnda organisationerna, som hysa semesterhemsplaner, har Vänersborgs kvinnoklubb begärt råd och anvisningar för uppförandet av en Morgonbrishyddan.

"När jag tog spadtaget ute vid Odinsala, erinrar i brev Hedvig Johansson, kom jag att tänka på min far som på sin tid fick patriotiska sällskapets medalj för odlingsflit. Ja, det fick han ännu i fyrtioårsåldern reslig och ynglingaaktig. Men min mor däremot var redan vid den åldern mager och utsliten, en av dem som aldrig fått semester ens vid sina barns födelse, en som också hade varit i hög grad förtjänt av en medalj för ett långt livs slit på tegel och i köket, i vävstol och vid symaskin snart sagt både natt och dag. Tänk om vi för alla de tåligena, tysta, utslitna mödrarna kunde göra det allra minsta. Tänk om vi med Odinsala som början kunde gå en Ny Tid till mötes."

50 år

Martha LARSSON

50 år

När dessa rader läsas har Martha Larsson begått halvsekeldagen. Redan i marsnumret av Morgonbris försökte vi ge det väsentligaste av Martha Larsson, som socialismens talesman och förkunnare. Att hon som mycket ung kom till arbetarrörelsen och sedan verkat därinom på olika fronter, veta vi. Martha Larsson betraktar sig nämligen aldrig färdig och slår sig ej till ro med en färdig åsikt. Hennes uppfattning och syn, inte endast på partipolitiken, utan även på konsten och litteraturen, är särpräglad. En sådan människa måste naturligtvis stöta många för huvudet och det gör säkerligen också Martha Larsson. Men alla som älska ärlighet och tåla att t. o. m. deras egna uppfattningar får sig en törn, vinner hon och får till vänner. I Morgonbris spalter ha vi närmast att tacka Martha Larsson för hennes djupa intresse och energiska arbete inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Arbetarekvinnornas höjande till fria människor, med en djup medvetenhet om bety-

Anna Hellgren, ordföranden i Ljusne Ala kvinnoklubb har nu efter fjorton års oförtrutet arbete lämnat sin post. Det var ingen lätt uppgift som ålades Anna Hellgren när hon den 21 februari 1919 valdes att sköta klubban. Flertalet av kvinnorna, som då här organiserades voro i åldern 40—55 år, således en generation, som var utrustad med den enklaste tänkbara skolunderbyggnad. Trots detta ha dessa kvinnor visat sig besitta både kraft och förmåga. Det är Anna Hellgren, som lett Ljusne Ala kvinnoklubb till distriktets största år 1933. Till frågor, som främst stått på klubbens arbetsprogram, hör landstingets uppgifter, kooperationen, fredsarbetet, förhållandena mellan hem, barn och skola, samt nykterhetsfrågan. Ljusne Ala kvinnoklubb är representerad i kommunalfullmäktiga, kyrkofullmäktige, fattigvårds-, barnavårds-, nykterhets- och pensionsnämnderna.

delsen att äga längtan efter allt mänsklig-hetsbetonat, allt det som ger tillvaron en fullödlig mening, har varit hennes insats mål. Vi skola icke jämföra Martha Larsson med Kata Dahlström, men nog äga de en hel del likheter i sina väsen. Otaliga äro de agitationsresor som Martha Larsson företagit. De flesta naturligtvis i Skåne. Särskilt under valrörelserna har Martha Larssons talarebegåvning intensivt utnyttjats för partiets agitation. Många kvinnor tacka säkerligen Martha i dessa dagar, för vad hon givit dem av tro och tillit, så att de tagit vara på sin förmåga och nu äro drivande krafter, som med levande intresse omfattar de socialdemokratiska idéerna. Ty den, som varit väckaren, eller den som fått en till att ta det avgörande steget, glömmes man aldrig. Vi hoppas länge än få räkna Martha till våra aktiva krafter inom Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Signe WESSMAN

Som ytterligare bevis för klubbens företagsamhet och ambition må här nämnas att Ljusne Ala kvinnoklubb redan bekostat en sjuk kamrat nödig vila och vård vid den som semesterhem ännu endast på-tänkta gården i Söräng.

Ljusne Ala klubbister! De kvinnor ibland oss som vi nu se med av mödor böjda ryggar och silvrade huvuden ha vid sidan om hemmets tunga arbete brutit mark för den socialdemokratiska anda som för närvarande är så utmärkande för Ljusne arbetarkvinnor.

Anna Hellgren har ej lämnat sin plats som ordförande för att slå sig till ro. Hon kommer att stödja klubben i fortsättningen, förutom att hon alltjämt har en del uppdrag inom samhällets och distriktets ram, t. ex. ledamotskap i barnavårds- och fattigvårdsnämnderna samt kvinno-distriktets kassa.

Även Amål består sig med unga 50-åringar. Kaffeinnehavarinnan fröken Ellen Andersson har nu passerat halvsekelsgränsen. Hitkommen från Värmland för några år sedan har kamrat Ellen Andersson under den tid hon vistats i Amål vunnit en stor vän- och kamratkrets. Hon uppsökte vår kvinnoklubb och inträdde i den strax efter sin ankomst. Hennes intresse för klubben är stort, alla möten bevisar hon, om icke "laga förhinder" inträffar. I studieverksamheten har kamrat Andersson lagt ned icke så litet arbete. För sitt utomordentligt goda lynne samt sin humor är hon uppskattad av alla sina kamrater. Högtidsdagen firades med täta uppvaktningar från tidigt på morgonen till sena kvällen. All lycka åt vår jubilar i fortsättningen!

Ellen ANDERSSON

EN KORRESPONDENS- KURS ENDAST 1 KRONA

För att ytterligare uppmuntra det livliga intresse för esperantospråket, som nu råder över hela vårt land, utdelar Svenska Esperantoförbundet 3 premier bland deltagarna i förbundets korrespondenskurs under innevarande år. Premierna bestå vardera av ett stipendium å 50 kr. jämte fri resa till Stockholm för besök vid den 26:e internationella esperantokongressen i augusti månad 1934. För att ha utsikt att erhålla premium fordras endast att med minst betyget godkänd ha genomgått kursen före den 1 januari 1934. Alla kursdeltagares lösningar rättas utan särskild avgift. Korrespondenskursen giver möjlighet även för den avside boende att studera esperantospråket och har tillvunnit sig en mycket stor popularitet. Sedan kursen startades för 7 år sedan har över 26.000 deltagare anmält sig. Kursen omfattar 6 lekt. och erhålles om avgiften, som är endast 1 kr., insändes till Svenska Esperantoförbundet, Box 698, Stockholm 1. Med kursen följa kostnadsfritt tre läroböcker.

Arbetarkvinnorna demonstrerar.

(Forts. fr. sid. 26.)

Sedan samtliga deltagare smakat på fruktbordets läckerheter samlade man sig kring ett uttalande mot den föreslagna tullförhöjningen av på dessa för de små hushållen så viktiga och nödvändiga varor.

Ett liknande uttalande gjordes även av Älvsborgs läns norra socialdemokratiska kvinnodistrikts årskonferens. Med anledning av denna husmoderskampanj har kvinnoförbundet riktat följande hemställan till riksdagens beredningsutskott.

Med anledning av de väckta motionerna n:r 11, av herr Wallén m. fl. och n:r 180 av herr Olsson i Blädinge m. fl. i Andra kammaren samt n:r 107 av herr Johansson m. fl. uti Första kammaren om tull på torkad frukt, ber Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbundet få göra följande framställning.

Husmödrarnas synpunkter presenteras beredningsutskottet.

Under de senaste åren har vårt folk i allt större utsträckning börjat inse fruktdietens stora betydelse för det allmänna hälsotillståndet. Det var ju också ur denna synpunkt som riksdagen år 1929 upphävde tullen på bananer, apelsiner och torkad frukt. Att tullen återinfördes på bananer och citroner samt fördubblades på äpplen, beklagas djupt av husmödrar från tusentals fattiga hem, där konsumtionen av färsk frukt nu får betydligt inskränkas.

Vårt förbunds tidning, Morgonbris, har bland sin läsekrets nyligen gjort en undersökning angående användningen av frukt i hushållen. Av svaren, som uppgå till c:a 5.000 framgår som allmänt önskemål, att den färska frukten borde vara billigare för att mera kunna användas i hushållen. Då den nu är för dyr, får den torkade frukten i stor utsträckning ersätta den färska, framhålles det i svaren. Ett 80-tal av kvinnoförbundets avdelningar, som vid sammanträden diskuterat frågan om fruktkonsumtionen, ha i insända uttalanden även givit uttryck åt dessa synpunkter. Den torkade frukten utgör ju också ett viktigt tillskott i den oftast mycket ensidiga kosten för landsbygdens fattigare befolkning. Under dessa förhållanden är det synnerligen angeläget, att tull ej äsättes även torkad frukt, vilken sålunda, på grund av därmed följande prisfördyring, icke heller skulle kunna köpas och användas i de mindre bemedlades hushåll. Socialdemokratiska kvinnoförbundet har härmed velat bringa dessa synpunkter till utskottets kännedom, samt hemställer att hänsyn må tagas till desamma.

S. B. 2.

Nu ä' de' putsdag igen

— men ingen fara med humöret. Där Skur-Björn finns är det ingen konst att få pannor, grytor och kastruller rena.

SKUR-BJÖRN är bra.

Ha alltid hemma

Skur-Björn

Studie- och feriekurser.

Malmö östra socialdemokratiska kvinnoklubb har beslutat utdela tre stipendier — varav ett skall tillfalla någon av klubbens arbetslösa medlemmar — till distriktets studie- och feriekurs.

Älvsborgs läns norra kvinnodistrikt ämnar likaledes sända en stipendiat till Viskadalen och vidare anordna en föreläsningkurs med d:r Ada Nilsson och Olivia Nordgren som föreläsare.

Västerbotten skall i samråd med A. B. F. anordna en serie föreläsningar i hälso- och sexualhygien.

Internationella Folkhögskolan i sommar.

Internationella folkhögskolan i Helsingör har i år liksom tidigare sommarskola från den 1 maj till 18 juli med undervisning i språk, internationella förhållanden, samhällslära och historia. Såsom lärare medverka förutom rektor Manniche, bl. a. amerikanarna Mr och Mrs Barton, engelsmannen Percy Wait, tysken Dr Hans Winkler, som nu under flera år varit knuten vid skolan. I dessa sommarkurser har det nu under senaste åren varit 60—70 elever, varav i regel hälften varit utlänningar.

Då denna folkhögskolekurs är klar börjar

Två Brantingporträtt

Miniatur av Lisa Bianchini.

Den bekanta miniatrymålaren fru Lisa Bianchini fullbordade under H. J. Brantings sista levnadsår ett synnerligen vackert miniaturporträtt av honom, vilket reproduceras härövan. Det har nu senast förekommit på Svenska Konstnärinnors uppmärksammade utställning i Galerie Moderne, efter att förut ha exponerats på flera stora amerikanska museiutställningar, bl. a. i Filadelfia, Building Museum. Konstnärinnan skulle gärna se om verket kunde placeras inom arbetarrörelsen, på någon möteslokal eller dylikt, vilket också borde kunna ordnas.

Sydöstra Sverges Dagblad har framställt ett porträtt av Branting, utfört i tvåfärgstryck, efter originallitografi av konstnären Gust. Magnusson, Stockholm, och under konstnärens kontroll. Formatet är 28x38 cm. Detta porträtt är det sista som gjordes av Branting. Den bortgångne arbetarhövdingen framstår här imponerande och stilfull. Porträttet kostar 1 krona.

Borås: 1932 kan anses vara ett märkesår för Borås socialdemokratiska kvinnoförening så tillvida att föreningen under året kunnat, som Morgonbris redan omnämnt, inviga sin egen fana. Föreningen, som vid årsskiftet räknade med 70 medlemmar, har under 1932 hållit 12 ordinarie möten, haft två stipendiater vid årets kvinnliga semesterkurs å Viskadalens folkhögskola, samt 6 stipendier till kurser "Tyskland i stöpsleven". En kongress- och representationsfond har bildats. Föreningens medlemmar ha deltagit i tvenne kamratmöten, anordnade i Skene och Limmared. Föreningen var representerad vid invigningen av Viskadalens Folkhögskolas nybyggnad. I samband härmed kan erinras om att inom föreningen insamlats cirka 215 kr. kontant jämte en del gåvor in natura för skolans elevrum.

Inom föreningen arbetar en studiecirkel med ämnet: "Social hygien och etik". Vid ett besök å älderdomshemmet Ramnalid överlämnades som gåva från föreningen en tavla. Alla som voro med och besågo Ramnalids nyinredda pensionärsrum, voro ense om att Borås stad väl sörjer för sina gamla och orkeslösa.

Scensällskapet Fåglarna på Dramaten.

Kungl. Dramatiska Teaterns ledning har ställt sig synnerligen välvillig och upplåtit teatern till en föreställning, som ges lördagen 10 juni kl. 8 e. m. tillsammans med Fackliga Central till förmån för arbetslösa. Sällskapet uppför då "B r a M ä n s k o r", komedi i tre akter av Oskar Braaten. Biljettpriiset blir: kr. 2:25, 1:75, 1:25, 0:75.

semesterkurserna, som pågå från 20 juli till 24 augusti var 13 dag. Skolan, som förra året utvidgade sina lo-

kaliteter så att den nu kan taga emot över 100 elever, får i sommar besök av ett stort antal utländska sällskap. Onsdagen den 24

11

En
ny skotyp
för damerna ...

TRE TORN

"Sylva"
Elegant slejfsko i vit smerting med träklack 6:50

"Marja"
Sandalett av smerting eller linneväv i olika moderna färger och sammansättningar 7:—

"Corso"
Slejfsko av vit smerting eller linneväv med tåhätta och slejfbesättning av mörkbrunt skinn eller ödleimitation 8:50

"Ingrid"
Pumps av vit smerting eller linneväv med perforerad besättning av mörkbrunt skinn 8:50

"Sibylla"
Pumps med resår av vit smerting el. linneväv m. prydnadsspänne och rosett 8:50

"Riva"
Snörsko av vit smerting eller linneväv m. mörkbrun skinnåhätta 8:50

TRE TORN

sommarskor

med VELVA-sula

maj kommer föreståndarinnan för L'Ecole pratique de Service Social, Md. I Cremer med 55 elever från Frankrike. I juni kommer 25 damer från Holland och i slutet av juni och under de första två veckorna av juli besöks skolan av professor Fleure från Manchester, som också tidigare har undervisat i Helsingör. Han har med sig ett femtontal geografistudenter. Under de sista veckorna av juli kommer en större dansk-amerikansk grupp, som gästas Danmark med anledning av 150-årsdagen av Grundtvigs födelse, att vistas på skolan. Under samma tid och under hela augusti studeras den danska folkhögskolerörelsen härifrån av sex unga studenter, som sänts från universitet i Kanada, och slutligen kommer under senare delen av augusti tolv sundhetsinspektörer från Wales, som i Danmark skola studera hygieniska förhållanden.

FÖRSÄKRINGSCENTRALEN

Vi representera Kooperationens försäkringsanstalter FOLKET och SAMARBETE och kunna på bästa sätt ordna Edra försäkringsangelägenheter. Ring eller skriv ett par rader. Ombud antagas.

Kungsgatan 65
Tel. 1+1 70, N. 97 89

HJALMAR KARLSSON

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinno-
förbund!

På omkring 300 platser i landet har
förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av
medlemskap erhålles å förbundets expe-
dition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm.
Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skrift-
liga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN**STOCKHOLM**

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund,
Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karl-
bergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen
kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken
Greta Agerby, Morgonbris exp., Västmannagatan 2. Tel. 188 82.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24,
sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47,
Stockholm. Tel. V. 21 04.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru
Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kh. 67 90.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: försam-
lingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Elin Reidler, Norr-
backagatan 72 G, 2 tr. Tel. 38 82 62. Kassör: fru Tona Johansson,
Falugatan 24. Tel. V. 831 63.

S:T GÖRAN: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Helfrid
Andrée, S:t Eriksgatan 61, 1 tr. ö. g. Tel. Kungsh. 37 55.

SÖDRA FÖRSTÄDERNA: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru A. Mårdh,
Gröndalsvägen 64, Gröndal. Kassör fru M. Persson, Horns-
gatan 158 A, 2 tr. Tel. Sö 185 85.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus,
Källvägen. Ordf. fru Stina Wehlou, Ängsvägen 17, Enskede.
Tel. 21 08.

RÅSUNDA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Ordf. Elsa Hansson,
adr. Björkvägen 35. Tel. Råsunda 97. Lokal: Å vanlig plats.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni,
juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igel-
boda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalskolan.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: 1:sta eller 2:dra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan.
Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör
fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Förenings-
huset. Ordf. fru Lisa Bohné, Birgittavägen 6, Djursh. I. Tel.
Djursh. 955.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens
lokal. Ordf. fru Ester Karlström, Solvallavägen 5, Duvbo.
Tel. Duvbo 58.

HUDDINGE: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen.
Ordf. fru Anna Pettersson, Bergtomta, Huddinge.
Tel. 300.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus
B-sal. Ordf. fru Signe Lindholm, Sturevägen 3. Tel. 97.
Kassör: fru Maria Erikson, Bondevägen 37. Tel. 137.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och
Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Margit Sten-
berg, Järta skola, Saltsjö-Järta. Tel. Nacka 66.

NORSBORG: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Samlings-
salen. Ordf. fru Gerda Hagman, Fittja. Tel. Fittja 54.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och
Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd,
Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. fru Augusta Forsström, Solhem, Spånga. Tel. 260.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B.
Tel. 933.

SUNNERSTA: Ordf. fru Helga Karlsson, Uppsala.
Tel. 729.

SÖDERTÄLJE: 3:dje måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs bio-
graflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf.
fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets
Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

BURÅS—GETEBERGSÄNG: 1:sta måndagen. Lokal: Såpe-
bruksgatan 5, intill Framnässkolan.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Bråmaregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Ban-
gatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddare-
gatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru
Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. o. korresp. sekr. fru Mathilda
Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

NORRKÖPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel.
Ö. Eneby 88.

NYKÖPING: 3:dje tisdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Jenny Johannesson, Strandbergsvägen 10. Kommissionär
för Morgonbris fru Gertrud Andersson.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunner-
sta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

Svenska Krigstjänstvägrareförbundet
Exp. Post-fack 262 **Borås.**

Stipendium

för genomgående av en kurs på tre veckor instan-
dande sommar vid **Kvinnliga Medborgarskolan, Fogelstad**, sökes hos undertecknad se-
nast den 8 juni. Stipendiet är avsett för kvinnlig indu-
striarbetare från Göteborg med omnejd

GRETA LINDGREN, Alfhemsgatan 5, Göteborg.
Tel. 425 63, helst mellan kl. 5—6 e. m.

Kvinnor! Hemmet Brunnsgr. 28, Stockholm,
erbjuder under sommaren kortare
eller längre tids logi. Billigt! Bra!
Anmälan kan ske pr tel. 95 94. Tillgång till bad.

**Tre
ovärderliga
fördelar**

hos T-nabbingen:

Lätt att montera,
Lättgående,
Utbytbar mot ö-
verdimensioner,
anpassade efter
cyklistens vikt.

Trelleborgs

Cykelbok,
som erhålles hos
Eder reparatör
eller direkt från fabriken, in-
nehåller bl. a. råd och anvis-
ningar till hjälp vid inköp av

TRELLEBORGS

T-NABB-RING och SLANG

Erhållas hos velocipedhandlare.

Marholmens Semesterhem FÖR MÄN

öppnas för året 3 juni. Avgiften är kr. 3:— pr dag. För hustru kr. 2:50 och för barn i åldern 7—15 år kr. 2:— och för mindre barn kr. 1:25. Resan fram och åter betalas av gästen.

Anmälan om önskad plats bör snarast ske till Bergska Donationen, Landssekreteriatet, genom personligt besök Barnhusgatan 16, n. b., onsdagar 1/26—1/27 e. m. Ingen anmälan mottages före onsdagen den 17 maj kl. 1/2 6 e. m.

OBS.! Att det vid första anmälningen är olika anmälningsdag för män och kvinnor.

På grund av rådande arbetslöshet lämnas i år några friplatser åt särskilt behövande å det manliga semesterhemmet under de båda första veckorna i juni. Ansökan om fri vistelse tiden 3—17 juni lämnas i brev till Bergska Donationen, Barnhusgatan 18, II. Uppgift skall lämnas om sökandes namn, adress, ålder och medlemskap i fackförening.

Marholmens Semesterhem FÖR KVINNOR

öppnas för året den 3 juni. Avgiften är kr. 2:50 pr dag. Resan fram och åter betalas av gästen.

Anmälan om önskad plats bör snarast ske till Bergska Donationen, Landssekreteriatet, genom personligt besök Barnhusgatan 16, n. b., onsdagar 1/26—1/27 e. m.

OBS.! Att det vid första anmälningen är olika anmälningsdag för män och kvinnor.

Första anmälningsdagen för kvinnliga gäster är tisdagen den 16 maj kl. 1/2 6 e. m.

Marholmens Vilo hem

avsett för lantvistelse åt mindre bemedlade arbetarehustrur och arbeterskor, öppnas den 3 juni. Resan fram och åter betalas av gästen, andra avgifter förekomma ej.

Ansökningar skola snarast insändas skriftligt till Bergska Donationen, Landssekreteriatet, Stockholm. I ansökningen skall lämnas uppgift om den sökandes fullständiga namn, ålder, mannens eller eget yrke och medlemskap i fackförening samt tydlig adress jämte uppgift om den tid vistelsen önskas.

Stockholm i maj 1933.

**För Bergska Donationen:
STYRELSEN.**

För mycket av det goda

brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lycka och harmoni i äktenskapet. Rekvirera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Följ exemplet!

Malmö östra socialdemokratiska kvinnoklubb har beslutat att dess medlemmar, som äro arbetslösa, skola erhålla Morgonbris gratis.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 8—10
Slussplan 1—3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Uplandsgatan 1
Odengatan 52

ARBETARBODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

HUSMÖDRAR

använd den evigt varande spiselsvärtan
Örnens Spiselsvart

Order om två tuber
sändes franko

När Ni svärtat och blankat Eder spis med Örnens Spiselsvart behöver Ni ej göra något åt Eder spis på ett helt kvartal. Spisen svärtar aldrig ifrån sig, när något kokar över spisen, sedan är denna lika fin som förr. Trasan blir ej svart utan kommer endast det som kokat över på spisen i trasan.

Efterfråga Örnens Spiselsvart hos Eder handlande eller rekvirera direkt från fabriken. Alla husmödrar skola prova Örnens Spiselsvart och sedan blir denna spiselsvärta den enda de vilja använda. Stora jättetuber för endast 1:25, räcker i flera år. Prova och döm. Efterfråga Örnens spiselsvart hos Edra handlande eller rekvirera direkt från

Tekniska Fabriken Örnens, Långgatan 64, Sundsvall
Tel.: 4705

REN
PROFIL-

men...

är Er hy lika ren och oklanderlig?
Eller visar den tendenser att åldras.
I vilket fall som helst måste den
vårdas och vårdas rationellt. Det
inte minst viktiga är då tvålen.
Tvålen måste vara sådan att den
tillför huden närande, lätt absorberbara ämnen, varigenom huden förnyas och ständigt hålles frisk och spänstig. Allt detta gör YvY-tvålen, damernas speciella, av svenska hudspecialister rekommenderade skönhetsvål.

begär

MINST EN BANAN OM DAGEN

Jamaica-bananer äro sedan länge kända såsom de mest välsmakande och näringsrika. Ni vill naturligtvis ha något läckert, fråga då efter JACKO och Ni är säker om att erhålla de äkta Jamaica-bananerna.

JACKO

A.-B. JAMAICA BANANER + STOCKHOLM

Nu äro de söta, härliga Sunkist apelsinerna här igen!

Se efter att namnet "Sunkist" finnes stämplat på varje apelsin och på omslagspapperet. Finnes överallt där god frukt är till salu.

